

פ ר ט י כ ל
 ישיבה סח/שכ"ז של הממשלה
 כ"ח באב תשכ"ז - 3.9.67

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר

- א. אבן
- י. אלון
- ז. ארן
- מ. בגין
- י. בורג
- מ. בנטוב
- י. ברזילי
- ח. גבתי
- י. גלילי
- מ. דיין
- ז. ורהפטיג
- י. ישעיהו
- מ. כרמל
- י. ספיר
- פ. ספיר
- מ. קול
- ח.מ. שפירא
- י.ש. שפירא
- ז. שרף
- א. ששון

- י. עוזאי - מזכירת הממשלה
- י. הרצוג - המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה

ענייני חינוך בשטחים המוחזקים בידי צה"ל	.779	סדר היום:
ש א ל ת	.780	
מינוי מנהל כללי למשרד החוץ	.781	
מינוי ראש משלחת ישראל באו"ם	.782	
מינוי מנהל מרכז ההשקעות	.783	
ס ק י ר ת	.784	
שובם של תושבי הגדה המערבית אשר עברו לירדן	.785	
איכלוס ירושלים	.786	
סמכות הממשלה לפי חוק תחנת הכוח תל-אביב	.787	
המטבע בגדה המערבית	.788	
הצעת-חוק המקדמה (מס. 2), תשכ"ז-1967	.789	
הצעת-חוק מלווה בטחון (תיקון), תשכ"ז-1967	.790	
סלילת כביש מעין-גדי לפשחה	.791	

779. עניני חינוך בשטחים המוחזקים בידי צה"ל

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש לי ענין דחוף שאני מוכרח לברר אותו עכשיו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם אתם רוצים שאלות ושאלות לפני הסקירות או
לאחריהן?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אפשר אחרי הסקירות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לא. הענין שאני רוצה לדבר עליו יש לו אספקט

אקטואלי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יכול להיות שהתשובות ליתר השאלות והשאלות

תתבררנה מתוך הסקירות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

השאלה שאני מעורר אותה עכשיו, זוהי שאלת החינוך
בשטחים הכבושים והיחסים של משרד החינוך עם משרד הבטחון. לדבר הזה יש אפסקט
אקטואלי מחוץ לאספקט הקונסטיטוציוני. בדרך-כלל במידה שאני ידעתי - אין אני
חבר בוועדת השבעה - הרי בשטחים הכבושים או המשוחררים כל משרד אחראי בעד תחום

הפעולה שלו בשטח זה. גם אלוף-משנה ורדי ממשרד הבטחון הודיע לא מזמן למנהל הכללי של משרד החינוך, כי כל האחרייות בענייני החינוך באותם השטחים היא על משרד החינוך.

בדרך כלל חויילו לשטחים אלה נציגי משרד החינוך, ליד כל מושל נציג בענייני חינוך. בדרך-כלל היה איזה תיאום בעניינים אלה, אמנם פה ושם היו "חיספוסים", אבל באופן כללי זה תואם.

עכשיו הועמדתי בפני שאלה כזו בעניין ספרי הלימוד. מלכתחילה, על-דעת כל הגורמים הבאים בחשבון סוכם, שלאותם השטחים אנחנו מפנים אליהם ספרי לימוד שאנחנו משתמשים בהם אצל המיעוטים בארץ, ובהתאם לזה התחלנו להכין את הדבר. יום אחד קיימתי שיחה עם שר הבטחון והוא הביא בפני את שיקוליו, שיש צורך לא לגרות יותר מדי את האוכלוסיה, שצריך לרכך את הדבר עד כמה שניתן ושנבדוק את עניין ספרי הלימוד שהיו, ומה שאין בהם שטנה נשאר, ומה שפסול פסול ונחליף בצורה מסויימת. קיבלתי את הדבר הזה. הספרים שנדפסו לא ילכו לאיבוד, כי אלה הם ספרים ישראליים בשביל המיעוטים, עוד שנה שנתיים ישתמשו בהם, כלומר, אין בזה בזבוז של כסף וזה בדרך כלל ישתלם.

היו ועדות שבדקו את ספרי הלימוד. יש עשרות ספרים שהותרו ויש עשרות ספרים שהוצאו מהשימוש. כדי להיות בטוח יותר בעניין זה, ביקשתי את סגן השר שיעבור על כל הספרים הפסולים. נאמר לי שזה נבדק. לפי זה צריך היה לפרסם רשימה של הספרים הפסולים. המושלים הצבאיים היו צריכים לפרסם זאת.

אתמול בבוקר הודיע לי נציג משרד החינוך, המטפל בענייני הערבים. ששר הבטחון על-דעת עצמו הושיב איש שבדק והוא התיר ספרים מאלה שנפסלו על-ידינו. אני מערער על זה קשות. אמרתי לנציג משרד החינוך, לא לקבל את ההיתר הזה, את המשרות הזאת, ובמידה שזה תלוי בו, לא להוציא את

הספרים האלה מהרשימה של הספרים הפסולים. המדובר הוא על 15-16 ספרים. הדבר הוא בקומפוטנציה ובסמכות האלמנטרית של משרד החינוך לקבוע לאיזה סוג שייכים הספרים האלה, אין שר הבטחון רשאי להתערב בדבר הזה, אין זה ענינו. ואני מערער על זה קשות. אם גם ענינים כאלה הם בתחום שיפוטו של שר הבטחון, יקבל לידינו את החינוך כולו. איני מתערב כרגע לגבי כל שאר המשרדים.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אין זה ענין של "קלירינג" בין שניכם, זהו ענין

של הממשלה כולה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

איני מקבל חלוקה כזו, שהמשלונות הם של משרד החינוך ומה שחלק - זה של משרד הבטחון ובכלל אתם הולכים שם על כביש חלק. לא אאשים את משרד הבטחון בעד משלונות שהיו שם. יש בעיות. אבל צריך להיות איזה סדר אלמנטרי.

אני שואל למשל עוד שאלה אחת: עם פתיחת שנת

הלימודים היתה מסיבת עתונאים מטעם משרד החינוך ושם סיפר המנהל הכללי גם על עניני החינוך כפי שהם נראים בתוך השטחים האלה. לא חרגנו ממסגרת אותם התיאומים שהיו לנו. והנה אני שומע שגם דובר צה"ל מדבר על חינוך בגדה. אומרים לי שצריכה להיות מסיבת עתונאים עם נציגי משרד הבטחון בענין זה. מאי קא משמע לן? מה צריך נציג משרד הבטחון להוסיף או לחדש בעניני חינוך בתוך הגדה? הענין הזה חזר אלי. לא הלכתי לוועדת השבעה. סמכתי על ועדת השבעה. אומרים שבדרך כלל כל משרד אחראי בעד עניניו. מה קורה פה? אני שואל את זה מבחינת קונסטיטוציונית. כרגע אני שואל את זאת מבחינה אקטואלית. אין שר הבטחון רשאי לעשות דבר כזה מעל לראשו של משרד החינוך. הוא איננו רב ראשי לספרי לימוד ואיננו רשאי לעשות זאת. זה לגבי מה שצריך להיות היום מחר.

אבל אני שואל את השאלה הזאת גם לגבי העתיד.
בעצם לענייני חינוך בשטחים אלה במשרד החינוך זה רק יתחיל לעלות כעבור חודשיים
שלושה חודשים כאשר נדע פחות או יותר איפה אנחנו בעולם בשטח זה, ואז
יתחילו בעיות שונות. כרגע אלה הם הצעדים הראשונים שצריך לעשותם. אם מבחינה
בטחונית ראוי שר הבטחון לעשות זאת, הרי אפשר את הכל להכניס לשטח הבטחון.
מדוע לא?

אני בשום פנים ואופן איני מסכים ששר הבטחון
ראוי למסור על היתר ספרים. אין זה עניינו, זה ענין של משרד החינוך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם שר הבטחון רוצה להגיד משהו?

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה, אף על-פי שלא באותו הטון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני בדרך כלל מתחיל לחשוב שאולי הקימונו
טרנסמיסיות והרבה גלגלים עם הרבה שיניים והשיניים מתחילות לחרוק ולהשתחק,
כי זאת אני שומע כבר לא רק משר אחד. יש שתי ישראל. ישראל אחת ששם צריך
להיות ראש הממשלה עם שרים ויש ישראל שניה ששם שר הבטחון ישנו שהוא עושה בכל
הדברים. איני יודע אם צודקות כל הטענות הנשמעות נגד זה, ייתכן שכן ויתכן
שלא. אבל בזאת לא נטפל כרגע, כרגע נטפל רק בענין שטוען לו שר החינוך, ואם
לשר הבטחון יש מה להגיד, יגיד לנו.

שר הבטחון מ. דיין:

בהחלט יש לי מה להגיד. אבל וודאי הממשלה לא תבוא אלי בטענות אם לא אנקוט בטון של שר החינוך ואם אומר את זאת בטון רגוע, וזה חל גם על דברי ראש הממשלה. בכל נושא שחושבים שבמשהו משרד הבטחון או אני מטפלים מעבר למה שצריך, אפשר לומר את זאת והדבר ייקבע אחרת ואני אנהג ככה. שום דבר לא חטפתי משום איש.

אשר לענין של פסילת קטעים בספרים משום שאלה קטעי-הסתה: המושל עוזי נרקיס יצטרך אחרי-כן להוציא צו שהספרים האלה פסולים, ואם אותם הקטעים פסולים בספרי לימוד, הרי זה חל גם על ספרי קריאה שונים שישנם בבתי-מסחר לספרים ערביים. הוא יצטרך להוציא צו, שספר ירדני שנדפס פה ושם בשם זה וזה, אסור בהפצה כי הוא ספר-הסתה, יש בו קטעי-הסתה.

השאלה הזאת התעוררה בפעם הראשונה גם בצנזורה על הדרשות במסגד. את הדרשות צינזר נציג משרד הדתות עם איש "קול ישראל" ואחרים. השאלה היתה: על מה מצנזרים? האם מצנזרים בדרשה במסגד אותם הקטעים שיש בהם משום הסתה בטחונית או הסתה נגד מדינת ישראל? ואם כן - מי הוא זה המוסמך לצנזר זאת, האם נציג משרד הדתות או נציג "קול ישראל" או שזוהי צנזורה בטחונית במהותה ומי שאחראי לענין הבטחון עושה את הצנזורה הבטחונית? כאשר התברר שצריך להוציא צו האוסר ללמד בבתי-הספר בספרים הפסולים, כי יש שם פגיעה בבטחון - לא בחינוך ולא בדקדוק, אלא אך ורק יש בהם משום הסתה נגד מדינת ישראל - צריך המושל הצבאי להוציא את הצו הזה. זאת אני רוצה לומר קודם כל להגדרת הנושא. אין זו התערבות בעניני החינוך ושיש על-יסוד זה לומר ששר הבטחון יקבל על עצמו אחריות לחינוך, אלא ששר החינוך יקבל על עצמו אחריות לפעול נגד הסתה, להעמדה לדין ולשפיטה ושהיועץ המשפטי שלו יפסוק על מה מעמידים לדין.

לגופו של דבר: העניין הובא לוועדה - לא אני הבאתי אותו - שבה יושבים נציגי המשטר, ש.ב. וכו', והיושב-ראש של הוועדה הוא נציג הצבא, איש אמ"ן אלוף-משנה שלמה גזית, בשיקול ראשון בעניין זה, היות ועניין הלימודים בשטחים ההם מחמיר והולך, אמרו שיש פה קטעים שאין צורך לפסול אותם, והם מצטרפים ל-16 ספרים שלמים, שחוף מקטעים מספר יש 16 ספרים שלמים שלא צריך להמירם ולהחליפם, וזה מתוך קרוב ל-70 ספר.

ואז ביקשתי שחשב בעניין זה ועדה. הוועדה הזאת, בראשותו של אלוף-משנה שלמה גזית ממודיעין, ישבה ודנה, ובוועדה נציג משרד החינוך, עזריהו וכן פרחי, נדמה לי שמקורו במשרד הדתות או משרד הפנים, הוא הערביסט הטוב ביותר שישנו היום בארץ. הם שלשתם היו צריכים לעבור על הקטעים שנפסלו ולמסור את דעתם האם הם סבורים שבקטעים האלה יש משום סכנה בטחונית, אף על-פי שסגן שר החינוך עבר על זה, אבל הוא עבר לא כסגן שר החינוך, אלא מנקודת אם יש כאן הסתה או אין. השיקול אם ישנה הסתה נגד מדינת ישראל או אין, אין בזה משום דבר חינוכי. הם הגיעו לידי מסקנה, שישנם 16 ספרים שלמים שאין לפסול אותם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מי הם?

שר הבטחון מ. דיין:

הוועדה הזאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

כל הוועדה?

שר הבטחון מ. דיין:

לא הייתי בישיבת הוועדה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה לא היה בהסכמה של נציג משרד החינוך.

שר הבטחון מ. דיין:

לא הייתי בישיבת הוועדה, ואיני יודע. ארן, אתה רוצה לנזוף בי ברקיטות? לא הייתי בוועדה ולא קיבלתי על עצמי להיות בוועדה ואיני חושב שאני צריך להיות בוועדה. מותר לוועדה כזאת, שהיא בינמשרדית ויושבים שם פרחי ועזריהו, לקבל החלטה בענין זה מה היא הסתה ומה אינה, גם אם עזריהו חושב אחרת. איני רואה בזה אחד מיסודות משרד הבטחון, ואם הממשלה תחליט כאן שאין זה ענין של הוועדה או של המושל - תחליט. אמנם המושל צריך להוציא צו, האם הספרים האלה הם ספרי הסתה, וזה לפי ההבחנה של משרד החוץ, וזה מחייב אותנו שאותם הדברים המוגדרים כדברי הסתה בספרי לימוד, יש לפסול אותם גם בספרי קריאה בחנויות ובמקומות אחרים. אבל אם הממשלה תחליט אחרת, תחליט אחרת. לא אראה בזה פגיעה במערכת משרד הבטחון, אראה בזה רק אבסורד, כי לא מדובר על קביעת פרקים האם הם פרקי חינוך, אלא מה יש בהם משום הסתה בטחונית נגד המדינה ומה לא. איני יודע אם ההחלטה נתקבלה בוועדה פה אחד, אבל הוועדה הקלה לגבי 16 ספרים, ויש כאן כל הרשימה שלהם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

שר הבטחון יכול היה לדבר באופן רגוע, אני לא,

כי זה פוגע בסמכותי.

שנית: אם קובעים ועדה בינמשרדית שצריכה לעשות

רביזיה על מה שהוחלט במשרד החינוך, מותר היה לשר הבטחון לבוא בדברים עם שר החינוך.

שר הבטחון מ. דיין:

לא לשם כך הוקמה הוועדה. הוועדה עוסקת בכל

מיני עניינים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

שלישית: אשר לקטעים האלה, שהמומחים של משרד החינוך פסלו אותם, אנחנו מדפיסים את הספרים האלה מחדש עם תיקונים שאנחנו מכניסים, או שלא בא שום דבר במקומם, או שבמקומם בא טכסט אחר, והספרים האלה ייכנסו למחזור כעבור חודש או חדשיים. כיצד אתה מגדיר את הפסילה? איני יודע מה הנוסח של פסילת ספרים, אם יש בהם הסתה או לא. אפשר לתת נוסח אחר מדוע זה נפסל. זה איננו משנה את עצם הדבר. אתה יכול לבוא בטענות לשר החינוך ולומר ששר החינוך מעל בתפקידו בענין זה. זה אי-אפשר לעשות מאחורי גבו של משרד החינוך. משרד החינוך לא אמר שהוא מסכים עם הדבר הזה. יכולה לפעמים להיות טעות לגבי ספר אחד או שניים ואחרים יכולים לומר שיש להקל לגביהם, אבל משונה לומר זאת לגבי 16 ספרים, שערכיסטים היודעים לקרוא ערבית והיודעים את הרוח הפנימית של הספרים קבעו שיש לפסול אותם.

כרגע, אני מדבר מבחינה אקטואלית. אני מציע ששר

הבטחון לא יעמוד על-כך שהספרים האלה יותרו.

שר הבטחון מ. דיין:

איני עומד על-כך.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לגופו של העניין אני מבקש הבהרה - כי העניין רק מתחיל: מה הן הסמכויות בעניין זה? לא חשבתי קודם שאנחנו צריכים להגיע לבירור הזה. עד עכשיו לא היו עמדות פרפנדיקולריות. מצאנו הבנה בעניינים. אבל אם יש "קייז" שכזה, אני רוצה להיות בטוח על מה אני אחראי בתור שר ועל מה אחראי שר הבטחון בשטח זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר הבטחון אומר שהוא איננו עומד כל כך על זאת. אולי במקרה זה כדאי ששר החינוך ושר הבטחון ידברו יחד ביניהם עשר דקות. וודאי בדרך-כלל כך זה צריך להיות. יכול להיות שיש ועדה.

שר הבטחון מ. דיין:

יושב נציג משרד החינוך בוועדה. אין זה מאחורי גבך, שר החינוך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עכשיו אתה מתחיל להתרגש.

שר הבטחון מ. דיין:

יכול להיות, שר החינוך, שנציגך לא הסכים לכך. אבל האם זה נקרא שהדבר נעשה מאחורי גבו? איני עומד על-כך. לא ישבתי בוועדה. לא איכפת לי שילמדו בכל הספרים הערביים או לא בכל הספרים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בכל-אופן נציג משרד החינוך לא הסכים להחלטה.

שר הבטחון מ. דיין:

אבל זה לא נקרא שעל הדבר הוחלט מאחורי גבך.

שר העבודה י. אלון:

שר החינוך עורר בעיה אקטואלית. אני חושב שזה יהיה לטובת העניין אם נצא דרך להבהיר, כיצד פועלים משרדי הממשלה השונים באזורים המוחזקים על-ידי הממשל הצבאי, בצורה כוללת ועקרונית ושלא תהיינה בעיות כאלה ואחרות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לעניין האקטואלי היום אמר שר הבטחון שלא יהפוך את העולם אם יוחלט אחרת. שואל אני את שר החינוך: אולי בשיחה של עשר דקות תבררו את העניין?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אין לי קושי.

שר הבטחון מ. דיין:

אין אני מומחה להסתה. אם יש שאלה אם בפסוק מסויים יש משום הסתה או לא, אשב ואדון על-כך? אני בעצמי לא הבעתי דעה על-כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חוזר למה שאמר השר אלון. קבלנו כל כך הרבה ועדות עד שנוצר ג'ונגל כזה שאין אנחנו יכולים למצוא את עצמנו. קבענו ועדה שתפקידה לטפל בבעיות המרי בגדה או בירושלים המזרחית ובה יושבים ראש הממשלה, אבן, בגין, שר הפנים, שר המשפטים, ששון ודיין. בעצם עניין כזה בסופו של דבר צריך היה להגיע לוועדה כזאת.

השר מ. בגין:

נכון, ושהיא תכריע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל טוב היה אילו יכלו שניהם לגמור ביניהם את העניין. אבל גם אז יכול להיות שצריך להנהיג, כי במקרה כזה, כשאנחנו יודעים שאנחנו נוגעים בדבר שהשר הנוגע בדבר איננו יושב בוועדה (כי אחרת היינו צריכים 21 חברים ים בוועדה) ושיש לו עמדה אחרת, אנחנו חייבים לפחות לשמוע אותו להתווכח אתו ולקבל את הדברים שלו או להסביר לו שאנחנו חושבים אחרת. דומני שאת זאת צריכים לעשות. שמעתי שהיתה ועדת מומחים. העניין צריך היה לבוא לוועדת השבעה אם יש ויכוח וגם לא איכפת לנו אם שני השרים יסתדרו ביניהם. אם לא, תשב ועדת השבעה, שר החינוך יוזמן לאותה ישיבה ולא איכפת לי אם בכלל יהיה שם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

עכשיו זה מתחיל להיות איכפת לי, קודם זה לא היה

איכפת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ייתכן שנצטרך לדבר בינינו לא רק על מקרה זה, אלא לקבוע מה מצב הדברים בכלל. אני מבקש אתכם לא לשכוח שעל כל זה דיברנו כתוספת עוד לפני הסקירות והשאלות. אולי אפשר יהיה לעשות מזה סעיף בסדר היום.

שר העבודה י. אלון:

כל מה שיובהר בין שר הבטחון ושר החינוך, זה בסדר.

אבל לגבי העניין הכללי אני מציע: או שראש הממשלה בעצמו ישקול ויהרהר בדבר ויוציא הנחיות איך יפעלו משרדי הממשלה בתחומי הממשל הצבאי, האם הממשל הצבאי מהווה שלטון יחיד גם כלפי פנים, גם כלפי הממשלה או רק כלפי האזרחים הערבים, או שראש הממשלה ימנה ועדה מצומצמת, לא של מנכ"לים, והיא תגבש הצעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השאלה תבוא בפני אותה ועדת השבעה. לא חשבנו אז על חיכוכים שיכולים להופיע. אם נמצא סידור בעניין זה - זה בסדר. אם לא - זה יבוא לממשלה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מציע כי עד שהוועדה תתכנס ולא יתקיים בירור בין שני השרים, עומדת בעינה החלטתו של משרד החינוך והתרבות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אברוק היום את הנימוקים מדוע החליטה הוועדה כפי שהחליטה. אברוק כל דבר לחוד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

העניין עכשיו בידך. אם תגיד שגמרתם את העניין -

גמרתם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

שר הבטחון אומר שאינו מתערב בזאת.

השר י. ספיר:

יש ועדה מיוחדת שנבחרה ושתפקידה לתאם בין הבעיות של המשרדים השונים לגבי השטחים המוחזקים בידי צה"ל והיא דנה בעניינים כלכליים ובענייני שירותים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אין זה נוגע למרי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עוד נצטרך לדבר גם על הוועדה הזאת, הפריורגטיבות שלה ויכולתה. אבל אין זה שייך לענין. הענין שייך לוועדת השבעה, זה ענין של מרי. מתעוררת שאלה אם בענייני המרי כלפי השטחים האלה, כלפי תושבי השטחים מופיע גם כלפי הארץ כולה והעולם כולו רק משרד הבטחון ואומר, ככה היה וככה יהיה, או שכל שר בשלו, בשעה שמבררים את זה ומאצילים לכל שר את הזכות להופיע בכתב, בעל-פי וברדיו ובכל מקום אחר? אבל זה רק לאחר שהוועדה הזאת תברר את הענין. בינתיים ישנו הענין המיוחד של החינוך. ייתכן שהיום אתם גומרים ביניכם את הענין. אם לא - זה יובא לוועדת השבעה.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

אבל ישנה הצעת השר שרף שעד שזה בא לוועדה

קיימת הסמכות של שר החינוך.

מ ח ל י ט י ס :

כי שר החינוך והתרבות ושר הבטחון יסכמו ביניהם את בעיית הספרים הפסולים ללימוד בבתי-הספר בגדה המערבית. לא יגיעו השרים לידי הסכם - יובא העניין להכרעת ועדת השרים שנתמנתה על-פי החלטה מס. 692 של הממשלה.

780. ש א ל ו ת

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש לי שתי שאילתות לשר הבטחון:

(א) האם זה נכון שנאסר על הרב הצבאי גורן מטעם המטכ"ל לשאת הרצאה תורנית? איני יכול להבין איך אפשר לאסור על הרצאה תורנית כזאת, כמדורי דורות דורשים על בעיות המקדש והר הבית והילכתא למשיחא, ואולי זוהי הילכתא היום. איך אפשר לאסור על השמעת הרצאה תורנית שאינה מתקשרת עם בעיות פוליטיות אקטואליות? האם זה נעשה ומדוע זה נעשה?

(ב) לאחר שהיו לנו ישיבות בענין הגדה המערבית קראתי שבכל-אופן עומדים להקים האחזיות נח"ל במקום אחד או שניים. אם מקימים האחזיות נח"ל, מדוע לא יקימו כאלה גם בגוש עציון, במקום שגרעין נח"ל מוכן ומחכה ולוחץ מאוד.

שר השיכון מ. בנטוב:

לא היתה החלטה בענין זה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הם בעצמם התיישבו שם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

תהיה סקירה של שר הבטחון. אילו חכיתם, אולי הייתם שומעים בענין זה. אני מבקש לא לשכוח שראש הממשלה מינה ועדה לעניני האחזויות והתיישבות ומים וקרקע. אולי צריך גם להכין איזו תכנית רחבה יותר. אנחנו צריכים לומר איזה דבר גם לאמריקאים.

שר השיכון מ. בנטוב:

לוועדת הפרופסורים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב, יהיה לוועדת הפרופסורים. ואז דבר כזה היה בא לממשלה. אני מציע לכולם, ממש לכולם, לא להחפז עוד שבוע ימים, אם כי יש דברים שבהם המהירות טובה להם. אבל כאן אני מציע לא להחפז עוד שבוע ימים או שבועיים ולזכור או להחליט, שלא ראש הממשלה מטפל בענינים אלה כאחראי לכך, כי האחראי לכך הוא מישהו אחר. עד שלא תחליטו אחרת, הרי אין זה סוד בממשלה שמניתי ועדה כזאת. הכוונה היתה שהיא תכין חומר.

אני למשל חשבתי שזה קצת קשור עם מפקד, אם גם לא בכל המקומות. אפילו ברמה טוב לדעת שיש רק 6,000 איש. אחרי שיהיה מפקד, זה טעון אחרי-כן מחשבה והתייעצות. יתכן שבאיזה מקומות כדאי ליישב קצת דרוזים ולא רק יהודים. אבל אני רוצה לבקש מכם לזכור, שעד שלא החלטתם כי אין ראש הממשלה מטפל בתכנית זאת, הוא מטפל בה.

שר הבטחון מ. דיין:

אשיב על השאלתה בענין הרב גורן, כי הוא אינו נכלל אצלי בסקירה. נכון הוא שהרמטכ"ל שאל אותי, האם אני רוצה לבטל את איסורו בקשר להופעתו של הרב גורן. אמרתי שאיני רוצה לבטל את איסורו בקשר להרצאתו של הרב גורן בכנס התורני, וזה לאחר שיחה שהיתה לרמטכ"ל עם הרב גורן על הנושא "קדושת הר הבית" והאם מותר להיכנס לשם או לא. הרב גורן איננו רק רב, הוא גם חייל, וכל חייל בצה"ל זקוק לאישור אם הוא רוצה להופיע באיזה שהוא כנס. הענין אינו מתחיל מהאיסור אלא מהאישור. חיילים במדים, כולל הרב גורן, צריכים קודם כל לקבל אישור על הופעות בחוץ.

לאחר השיחה שהיתה לרמטכ"ל עם הרב גורן לא היה שום ספק על הדעות שיביע הרב גורן באותו כנס ולאחר עריכת תפילת מנחה בשטח הר-הבית ושל לקיחת משרד שם, שהמוצא היחידי היה לעבור דרך חצר הר-הבית והרב גורן רצה מטעם צה"ל לעשות שם משרדו, הוא פונה משם ובמקומו הכנסנו את המשטרה הצבאית. ההרצאה הזאת שלו עלולה היתה להיות שמן על המדורה שהרב גורן הצית אותה שלא לצורך, גם אם נדע שהכוונות היו טובות. השיקולים היו לפני הרמטכ"ל. שמחתי שהרמטכ"ל הגיע למסקנה שהגיע. כאשר שאל אותו הרמטכ"ל לדעתי, הודעתי שאני חותם על איסורו שהרב גורן בכנס זה לא יופיע, כי הוא איש צבא.

שר הדתות ז. ורדהפטיג:

רוצה אני להעיר משהו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ננהג לפי סדר שעל שאלתא באה תשובה. אם אתה רוצה, תכניס את זה בסעיף לסדר היום. אולי זה יגיע לדיון כעבור שנתיים.

781. מינוי מנהל כללי למשרד החוץ

שר החוץ א. אבן:

אני מבקש מהממשלה קודם כל לאשר את שני המינויים המוזכרים בסעיפים ג' ו-ד'. שניהם עברו את ההליכים המקובלים, כלומר את מינויו של מר גדעון רפאל לתפקיד מנהל כללי של משרד החוץ ואת מינויו של מר יוסף תקוע לתפקיד ראש משלחת ישראל באו"ם. הכוונה היא שמר תקוע יצא לתפקידו לקראת סוף השנה ושהחלופים הללו יחולו מנובמבר.

מ ח ל י ט י ם:

למנות את מר גדעון רפאל לתפקיד מנהל כללי של משרד החוץ, החל ביום 16 באוקטובר 1967.

782. מינוי ראש משלחת ישראל באו"ם

מ ח ל י ט י ם:

לאשר את מינויו של מר יוסף תקוע לתפקיד ראש משלחת ישראל באו"ם, המינוי ייכנס לתוקפו בתום העצרת ה-כ"ב של האו"ם.

783. מינוי מנהל מרכז ההשקעות

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם גם ההצעה בדבר מינוי מר ישעיהו סטופר לתפקיד מנהל מרכז ההשקעות עברה את כל ההליכים המקובלים?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

כך.

מ ח ל י ט י ם ;

בהתאם לסעיף 7 לחוק לעידוד השקעות הון, תשי"ט-1959, למנות את מר ישעיהו סטופר לתפקיד מנהל מרכז ההשקעות החל ביום 1 בספטמבר 1967.

784 . ס ק י ר ו ת

שר החוץ א. אבן:

לפנינו שלושה נושאים:

- (א) ועידת ראשי המדינות הערביות;
- (ב) השליחות שהטיל על עצמו נשיא יגוסלביה;
- (ג) התכונה לקראת העצרת, עליה קיימנו כמה דיונים בבירות המרכזיות.

התוצאות של ועידת הפסגה פורסמו ואין צורך לפרט

אותן. הפיסגה עמדה בפני שלוש מגמות: (א) המגמה המתונה, שהציעה תוניסיה, שהציעה משא-ומתן על-יסוד הגבולות הקודמים משנת 1949. בורגיבה נאם את נאום ברוח של מציאותיות ופסימיזם וטען שעל הערבים להציל מה שאפשר להציל מן השואה שהביא נאצר על העולם הערבי. תוך כדי כך הוא מביא תיאור מדוייק ביותר של המהלכים שקדמו למלחמה. הוא אומר: הנה ישבו הישראלים שמחים בחלקם והסתפקו בנחלתם ולא חלמו על הגדה ועל העיר העתיקה, עד שקם נאצר וניפץ את כל המבנה הזה. אם כן הוא אחראי לכל השינויים האלה. ועכשיו אין אפשרות אחרת אלא קבלת הדין על-ידי הסדר.

(ב) מגמה אחרת היא של סוריה ואלג'יריה, שהחרימו

את ועידת הפסגה ואמרו שאין מנוס אלא מחידוש המלחמה.

ג) באמצע נמצאת מצרים שדחתה את שתי המגמות, גם המגמה של בורגיבה על השלמה וקבלת הדין, וגם ההצעה שדגלה בחידוש המלחמה לאלתר. למעשה נתקבלה הנוסחה שלו, שהיא בכל-זאת קרובה יותר לנוסחה הקיצונית מאשר לנוסחה המתונה, לא לשאת ולתת, לא להכיר בקיום מדינת ישראל, לא לעשות שלום. פירושו, כפי שהובהר בנאומי, לא רק עמידה איתנה על הקרקע האידיאולוגית המסורתית של הלאומיות הערבית, אלא גם דתיה של הצעות הפשרה למיניהן. הוא התגאה בכך שהוא דחה את הפתרונות האלה, כל פשרה הכורכת פינוי השטחים בהכרה כלשהיא. הוא אמר שאפשר היה להשיג רווחים תכסיסיים חשובים על-ידי קבלת פשרות אלה, אולם הלאומיות הערבית. אני מצטט אותו - היתה מאבדת את עולמה הרוחני, ועל-כן צריך לוותר על היתרון קצר-הטווח בזירה הפרלמנטרית, כדי לשמור על טהרת המחשבה הלאומית הערבית.

ברור כי הסיכום הזה איננו מסייע בידי מחפשי הפשרות למיניהם, שהרי מחפשי הפשרות, החל מגרומיקו בשיחותיו עם גולדברג וכלה בטיטו, כולם מתחננים לערבים, לוותר על הסירוב ולהכיר, אולי לא לוותר על הסירוב ולעשות שלום, אלא כמנוף שיניע את הגלגל ויפשיר את הקפאון. לא היתה היענות של הפסגה לדורשי טובתם ושלומו של הערבים. והניסוח הוא נמרץ.

הואיל והדברים פורסמו, אסכם רק כמה מסקנות לגבי תגובתנו. חוסר תזוזה ערבית מחייב בטבע הדברים חוסר תזוזה ישראלית. הוכחה העקרות של הצעות-הפשרה, כלומר, שאותם גורמים ערביים שאינם מוכנים לעשות שלום, אינם מוכנים גם לעשות צעדים לקראת שלום, והאשליה של מתינות ערבית הובקעה לעיני העולם.

אני מציע שתגובתנו תהיה, שהזמן לא עשה את שלו, אולי רק בשוליו של העולם הערבי, אולם בליבו של העולם הערבי הזמן לא עשה את שלו, אין שום ניצן שהגיעה עתו להיקטף.

לא אומר מלה על החלטה אחרת שקיבלה ועידת הפסגה:
ביטול החרם על מכירת נפט למערב אירופה. לדעתי עלינו להסיק מכאן מסקנה, גם
אמיתית וגם נוחה לנו: הוכח כי הלחץ שהערבים לוחצים על אחרים הופך ללחץ על
עצמם. מכאן אפשר ללמוד מסקנה ברורה לגבי תעלת סואץ ובמהלך הזמן גם לגבי
השלום. מאחר שמדינות מערב אירופה התעלמו מן החרם והמשיכו את מהלך החיים תוך
התעלמות ממנו, דווקא באו הערבים ויזמו בבהלה מסויימת את חידוש אספקת הנפט.

יש בעתונות העולמית רבים המחפשים נחמות בכך
שהחלטה של ועידת הפסגה מדברת רק על ביטול תוצאות התוקפנות, כלומר על החזרת
המצב למה שהיה בראשית יוני ולא על חיסול ישראל. אולם זוהי דרכה של הלאומיות
הערבית שהיא תמיד תופסת את המציאות של אמש. ב-1966 היא תבעה חזרה ל-1947.
עכשיו הם תובעים את המציאות של אמש תוך ערעור על המציאות של מחר.

אני סבור כי המעמד הזה היה כל-כך חשוב גם
בתהודתו הבינלאומית, שמתבקשת תגובה של ממשלת ישראל, גם תגובה שתצא מהישיבה
הזאת. לדעתי הצורה צריכה להיות: הודעת ראש הממשלה בשם הממשלה כולה. לא אציע
לנסח את ההודעה במדוייק כאן. אולם אני מציע כנקודות עיקריות לתגובתה של
הממשלה על ועידת הפסגה: הבעת צער של שבמקום פעולה חיובית שתאפשר השכנת השלום
באזור, ממשיכים מנהיגי ערב, בשל טעמים פנימיים ובין-ערביים, להתחרות בינם
ובין עצמם בנקיטת עמדות קיצוניות שגרמו כבר לשלוש מלחמות באזורנו בעשרים
השנים האחרונות. כוונתי להוקיע את האשליה המחפשת מתינות במסקנותיה של ועידת
הפסגה.

שנית, עלינו לומר כי החלטת ועידת הפסגה, כי אין
לחתום הסכם של שלום עם ישראל או להכיר בה או לנהל משא-ומתן אתה, כמוה כחיסול
כל אפשרות למצוא הסדר של שלום לבעיית האזור, וכאן לחזור על העמדה הרשמית שלנו,
כפי שבאה לידי ביטוי בהחלטת הכנסת, שלעומת הדיבורים האלו ולעומת התמרונות
הללו ישראל מודיעה מחדש, כי האפשרות היחידה להסדר בעיית השלום היא רק בדרך של

משא-ומתן ישיר תוך הכרה הדדית מלאה של מדינות ריבוניות וכי לא יהיה כל הסדר באיזור ללא הבטחת תנאי זה. וכאן יש לחזור מלולית על עמדתנו, שאנחנו מקיימים את המצב הנוכחי, שאי-אפשר להחליפו, אלא במסגרת של חוזי-שלום.

צריך גם לציין בהודעה, שהערבים דיברו הרבה בחארטום על הצורך בחיזוק ההכנות הצבאיות שלהם, ולהסיק את המסקנה המתבקשת מתכונת הערנות הבטחונית שלנו.

שר המשטרה א. ששון :

הם לא הודיעו אפילו על ביטול מצב הלוחמה.

שר החוץ א. אבן :

אני אומר את זאת. צריך לפרש את ההודעה הזאת נגד מחפשי הפשרות ולהוכיח שהם שקועים באשליה עמוקה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אולי אני חלש בגיאוגרפיה. מה זאת אומרת שמתירים את שאיבת הנפט? איך הוא יגיע לארצות המערב?

שר החוץ א. אבן :

מסעודיה, בטנקרים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

זאת-אומרת סביב סביב.

שר החוץ א. אבן :

זה היה בעיקר מעשיהן של סעודיה הערבית, כוויית
וגם עיראק.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

לוב יכולה לשלוח ישר.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

גם עיראק.

שר החוץ א. אבן :

בענין התעלה: "הפרה" הזאת יותר מזדקקת להיניק
מאשר מערב אירופה לינוק.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

הפרה הזאת מזדקנת, אין היא מה שהיתה.

שר החוץ א. אבן :

שליחות טיטו זוהי תופעה בינלאומית היסטורית
מיוחדת במינה. מדינה אשר מחוץ לאזור ממנה את עצמה כמעין מתווכחת ומפשרת, מפתחת
פעילות נמרצת על פני תבל רבה, משגרת שליחים, מקיימת מגעי פסגה, תוך מאמץ
לטשטש את העובדה שהיא פועלת מטעם אחד הצדדים בלבד, אולי ליתר דיוק בשם שני
צדדים: היא נושאת את דברה של ברית-המועצות. ואחרי התגובות האמריקאיות אין
במערב שום ערעור על ההנחה הזאת, שזוהי שליחות של ברית-המועצות.

מדוע אין ברית-המועצות פועלת בעצמה? באשר היא נפצעה פעמיים, פעם לאחר שנכשלה בעצרת ופעם לאחר שהערבים דחו את הצעת הפשרה שלה. מעמדה של ברית-המועצות מבוסס יותר על יוקרה מדינית מאשר על עזרה ממשית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שלוש פעמים: פעם בשדות הקטל בנשק שלה.

שר החוץ א. אבן:

על זה היא יכולה להאשים את הערבים, בזירה המדינית אין היא יכולה להאשים מישהו זולתה. היא אינה רוצה להזמין אכזבה שלישית והיא שולחת את השליח הזה טיטו. אבל טיטו פועל גם בשליחות ישירה של נאצר. התברר כי הוא התרשם בימי ביקורו בקהיר מן הסכנה הרובצת לפתחו של נאצר ומצא אותו מדוכדך ואת שלטונות מעורער. הוא הגיע לידי מסקנה, שימיו ספורים, אלא אם כן יוכל להתאושש. נאצר מוכרח לשנות את המצב הזה של הכיבוש הישראלי, אולם ידיו כבולות גם מבחינה אידיאולוגית וגם מבחינת חולשת ידו הפנימית, על-כן זקוק הוא לעורך-דין נודד, אשר יהיה מליץ יותר, וזה לאחר שטיטו ונציגיו אמרו לכל אלה שבאו בדברים אחס, כי נאצר אמנם מתנכר להצעותיו אולם סופו לקבל אותן.

ההסדר, אשר הציע טיטו, הוא למעשה ההסדר אשר הציעה יוגוסלביה בעצרת. קיבלנו מארצות-הברית את הטכסט המלא, וגם קראנו את הדינים והחשבונות על שיחותיהם של גורמים אמריקאיים עם שר החוץ של היוגוסלבים ניקזיץ. ההצעה היוגוסלבית מכילה 5 נקודות. לעומת 5 נקודות ג'ונסון באות 5 נקודות טיטו:

- "1. WITHDRAWAL OF ALL TROUPS FROM THE TERRITORIES THEY HAVE OCCUPIED SINCE JUNE 4 UNDER THE CONTROL OF UN OBSERVERS.
2. GUARANTEE OF THE SECURITY AND BORDERS OF JUNE FORTH FOR ALL THE STATES IN THE REGION BY THE SECURITY COUNCIL OR THE FOUR GREAT POWERS, PENDING THE DEFINITIVE SOLUTION OF QUESTIONS UNDER DISPUTE, POSSIBLE STATIONING, FOR THIS PURPOSE, OF UN FORCES ON BOTH SIDES OF THE BORDER.
3. FREE PASSAGE FOR ALL SHIPS THROUGH THE STRAIT OF TIRAN UNTIL THE DECISION OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE.
4. NAVIGATION IN THE SUEZ CANAL AS BEFORE JUNE FIFTH.
5. AFTER THE IMPLEMENTATION OF THE ABOVE MEASURES, THE SECURITY COUNCIL WOULD TAKE STEPS, WITH DIRECT PARTICIPATION OF THE OTHER QUESTIONS UNDER DISPUTE, PRIMARILY OF THE PROBLEM OF PALESTINIAN REFUGEES AS WELL AS THE QUESTION OF THE PASSAGE OF ISRAELI SHIPS THROUGH TH SUES CANAL".

בסעיף 4 מדובר על שיט בתעלת סואץ כמו לפני ה-5

ביוני, היינו שיט לכולם פרט לישראל.

את "הסחורה" הזאת שלח טיטו באמצעות שר החוץ ניקזיץ לנשיא ג'ונסון ולדין רסק. האמריקאים הראו לנו למחרת את הסיכומים הכתובים של השיחות האלה. ג'ונסון אמר שראסק ימסור את התגובה הרשמית. אולם למרות הרצון הקונסטרוקטיבי של טיטו ג'ונסון סבור, כי אין ההצעה עונה על צרכיה של ישראל ואינה סבירה -

IT DOES NOT GIVE .NOT ACCEPTABLE TO THE USA הוא הוסיף ואמר: MUCH HOPE הוא נתן לניקזיץ להבין שלא התכוון להזמין את טיטו כמתווך. יש לארצות-הברית חילופי דעות עם גורמים רבים והם רואים את חילופי ההצעות עם יוגוסלביה רק כחלק מהם, אך אין ליוגוסלביה מעמד מיוחד. הנשיא הדגיש בפני ניקזיץ, שכל נסיגה ישראלית צריכה להיות קשורה עם שלום בר-קיימא; נסיגה שלא תהיה קשורה בהסדרת ענינים יסודיים ובהשגת שלום בר-קיימא, איננה פתרון והיא דומה לתרופת אספריין למי שחולה בסרטן. שמעתי את הדימוי הזה מפיו. יש לו עוד דימויים ומיטפורים ששמעתי בשיחות נוספות.

בטאל הוא האיש שקיים את השיחה אתנו, כדי למסור על השיחה עם שר החוץ היוגוסלבי. הוא אמר שבהמשך דבריו דיבר הנשיא לפי נאומו ב-19 ביוני, אם כי לא התייחס אל הנאום הזה בפירוש.

אחרי-כן סיסקו, פקיד אחר, מסר לנו סיכום השיחה עם ראסק. השיחה היתה יותר מפורשת. דווקא ראסק ציין מפורשות, שחמשת העקרונות של ג'ונסון נשארים הבסיס למדיניות ארצות-הברית. ואז הוא הוסיף, שהמפתח לפתרון הבעיה לדעת ראסק הוא שלום וסיום מצב הלוחמה. ראסק הסביר, שהערבים אינם יכולים לשמור לעצמם זכויות של צד לוחם ובאותה עת לדרוש מישראל לקיים חובות של מצב שלום. השלום, שאליו שואפת ארצות-הברית הבהיר ראסק - צריך להיות כזה ששום צד לא יוכל לטעון למצב של לוחמה או לפעול על-בסיס של לוחמה. הוא התעכב על הבעיה הטריטוריאלית ואמר, שיש הבדל יסודי בין הצעות טיטו והצעות ארצות-הברית בענין הטריטוריאלי. ההבדל הוא בין המצב שלפני ה-5 ביוני ובין הנוסח של AGREED AND SECURE NATIONAL BOUNDARIES. הוא אומר שזוהי הנקודה המרכזית. הוא הוסיף, שבשנת 1956 נתנה ארצות-הברית התחייבויות שהביאו לידי נסיגת ישראל, וכאשר נאצר שבר את המשטר ההוא HE COMPLETELY UNDERMINED THE USA UNDERTAKING ולא מפליא שישראל תצפה הפעם להרבה יותר ממה שקיבלה בפעם הקודמת. אלה הם דברי ראסק.

באטל, שמסר את הכתבים ואת הדברים הללו, העיר שבשתי הפגישות עם ג'ונסון ועם ראסק אמר ניקזיץ, כי טיטו לא קיבל הסכמה ערבית להצעתו. אבל האמריקאים הבינו שהמסמך מייצג את הקו הערבי. ניקזיץ הדגיש את הבדלי הגישה במחנה הערבי. לדעת היוגוסלבים נאצר קרוב יותר למציאות וגילה היענות להצעותיו של טיטו. מחלקת המדינה סבורה, כי קהיר תומכת בנוסח היוגוסלבי.

באטל מסר מפי היוגוסלבי שמצבו של נאצר איננו טוב, הוא נתון בלחץ של השמאלנים הקיצוניים ויש לצפות להתנגדות להצעה הנ"ל מצד סוריה ואלג'יריה. מאידך סבורים אנשי מחלקת המדינה שיש לטיטו סיבות משלו למתן אפקט דרמטי למשחקו בענין זה. הוא מניח שיש לצפות לפעילות יוגוסלבית רבה לקראת העצרת ובעצרת.

היו כמה שיחות אחרות עם גורמים אמריקאיים על אותו הנושא. הנשיא ג'ונסון נפגש עם שלושים אילי התעשייה והמסחר, ביניהם איש-סרטים יהודי שמסר לנו על שיחתו.

שר העבודה י. אלון:

הוא התחיל לחקות את אשכול.

שר החוץ א. אבן:

בין המשתתפים היה הנשיא של קו התעופה TWA, הוא שאל את הנשיא לעמדתו והערכותיו ובעיקר לדעתו על תיווך טיטו. ג'ונסון השיב שהצעות טיטו הן כמו תביעה לחייל שנפצע קשה בשדה הקרב ושבקושי מצא מחסה, שישוב מיד לשטח הפתוח שבו נפצע. ברור שהדבר אינו בא בחשבון.

באזני אותם שלושים איש הוסיף ששני הצדדים חייבים להסדיר בעצמם את בעיית היחסים ביניהם; בינתיים צריכות המעצמות לא להתערב. אם במשך הזמן לא תהיה התקדמות, תנסה ממשלת ארצות-הברית לדחוף להסדר, אך גם אז על-בסיס נאום הנשיא מה-19 ביוני.

התקיימה שיחה בין נציגי ועידת הנשיאים היהודיים עם מר באטל. הוא הממונה על האזור הזה. הוא היה שגריר בקהיר. בימי כהונתו נאצר לא הואיל לקבל אותו אפילו פעם אחת והוא יצא ממורמר. זו היתה התקופה לקראת הניתוק. הוא היה פה. איש מאוד חשוב. משלחת מועדון הנשיאים קיימה היום פגישת היכרות ראשונה עם באטל. נציגנו עברון נפגש אתם. באטל אמר באזניהם את הנקודות הבאות: ארצות-הברית תהיה נאמנה לחמשת העקרונות של הנשיא, ומדיניותה במזרח התיכון מושחת עליהם. וודאי נהיה עדים, כך הוא אומר, בעתיד הקרוב לשפע של שמועות על הצעות פשרה ממקורות שונים. ישראל וידידיה צריכים לקבל את הדברים בקור רוח ללא התרגשות או דאגה. בנוסף למעגל היחסים האמריקאיים ישראלים יש לארצות-הברית אינטרסים חיוניים בשני מעגלים נוספים. המלחמה הקרה, שביסודה יחסי ארצות-הברית-רוסיה ויחסי ממשלת ארצות-הברית עם המדינות הערביות המתונות. ואז הוא סיפר בהרחבה, למה צריך לחזק את הערבים המתונים. הרמז היה ברור. הרמז היה לתכניות למשלוחי נשק לירדן ולסעודיה. והוא אמר שמזה כמה שבועות לא היה שום מגע עם ממשלת רוסיה ואין הם יודעים מהן כוונותיה של רוסיה בקשר לתכניות הפשרה ועתידן.

עד כאן דו-השיח עם ארצות-הברית. היתה שיחה עם רוסקאו וגם עם גולדברג. שניהם אומרים שלארצות-הברית די ברור, כי הקו הוא אותו הקו שנדחה בעצרת. אולם אל נניח שהדבר הזה יהיה מובן בכל אתר ואתר. הם העמידו אותנו על הצורך לגלות דאגה וערונות ופעילות רבה, בעיקר באמריקה הלטינית. סוכם בשיחה עם גולדברג, שגם אנחנו קודם ואחרי-כן הם יפנו לכל 23 המדינות ונודיע לכל הממשלות מה שהודעתי ב"ניו-יורק טיימס", שהשליחות הזאת פסולה ובלתי-מוסמכת ושההצעה על חידוש המציאות הטריטוריאלית והמדינית של ה-4

ביוני נדחית על-ידינו בכל מכל. לא ראיתי אפשרות להתאפק, באשר ראיתי בכל העולם נציגי טיטו מטשטשים את העובדה, שהם מדברים רק בשם הערבים ואפילו מטשטשים את העובדה שהם ניתקו יחסים אתנו. ואותה הודעה נשלחה הבוקר לכל המדינות אשר אנתנו מקיימים יחסים אתן.

המאמצים של טיטו יהיו מכוונים וודאי לעקוף את ארצות-הברית על-ידי רתימת גורמים אחרים, בעיקר במחנה הלטינו אמריקאי והאפריקאי. הוא הגיש לוילסון את התזכיר הזה וגם לדה-גול. דה-גול כמובן הגיב תגובה יותר חיובית מתגובתו של ג'ונסון, אם כי בחקירה שניחקר קוב דה-מרוויל בועדת החוץ של ה-ESSEMBLE NACIONAL הוא אמר בפעם הראשונה בהדגשה כזאת, שגורמים חיצוניים אינם יכולים לכפות פתרון ושום פתרון אינו יעיל אם איננו מחקבל על הצדדים הנוגעים בדבר.

נתקיימה שיחה עם אנשי מחלקת המדינה ועם אנשי המשלחת האמריקאית באו"ם לגבי העצרת. קודם כל המצב הנוהלי, מסתבר כי העצרת המיוחדת תתכנס מספר ימים לפני העצרת הרגילה. האמריקאים היו מוכנים שזה יהיה ב-15 בספטמבר וגם הסובייטים כנראה העדיפו תאריך זה. הערבים עומדים על ה-13 בספטמבר, זה יום ד' בשבוע. העצרת הרגילה מתכנסת ביום ו'. הערבים רוצים לפחות שלושה ימים של דיונים.

העצרת המיוחדת תתכנס על-מנת להעביר את סדר יומה לעצרת הרגילה. זה הנוהל שננקט ב-1956. העצרת המיוחדת מעולם לא התפזרה. היא דחתה את ישיבותיה, ועכשיו היושב-ראש יכנס את העצרת המיוחדת ויאמר, שמועצת הבטחון לא טיפלה בבעיה כפי שנתבקשה ואם רוצים שהעצרת הרגילה תדון בבעיה, צריכה העצרת המיוחדת להתנער מן הבעיה ולהעביר אותה לעצרת הרגילה פירוש של דבר שב-15 בספטמבר או ביתר סבירות ב-13 בספטמבר תתכנס העצרת המיוחדת.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

במסגרת של העצרת הרגילה אין הבעיה הזאת?

שר החוץ א. אבן:

לא.

גולדברג דיבר גם על ענין טיטו. הוא אמר שהיתה פגישה גם באו"ם. האמריקאים אמרו: THIS WILL NOT WASH. בלי שום הסתלקות מאיבה ומלוחמה, בלי רצון לשלום, אין שום התחייבות לחייב את הערבים להכרה בקיום ישראל (שום דבר לא יושג).

כאמור, ארצות-הברית היתה מעדיפה לקצר ולהתחיל את העצרת המיוחדת רק ב-15 בספטמבר, אולם כנראה שהמזכיר הכללי של או"ם התחייב כבר לערבים. לפי דבריו של המזכיר הכללי יהיה הדין-וחשבון על ירושלים כבר מוכן לאותו מועד ואילו הדין-וחשבון הנוגע לפליטים - בשלב מאוחר יותר. המהלך יהיה כנראה שיתנהל ויכוח בלי החלטות, והעצרת המיוחדת תסתיים בהחלטה נזהלית, להעביר את סדר יומה לעצרת הרגילה. גולדברג שמע שגם הרוסים יהיו מעוניינים לקצר את המושב המיוחד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זאת-אומרת ויכוח בעצרת המיוחדת וויכוח בעצרת

הרגילה?

שר החוץ א. אבן:

בעצרת הבלתי-רגילה אין כמעט מקום לכל 120 המדינות להתבטא, כי היא תימשך רק יומיים. יהיו איזה נאומים. הרצון של הערבים להקדים נבע כנראה מענין ירושלים.

סיכמתי אתמול את פרשת השיחות שקיימנו עם נציגו של או-טאנט - טלמן. פה נוצר מצב מעניין ומסובך. לנו ידוע - ואל תשאלוני כיצד - שהוא חושב ומוסר, כי שלמותה של העיר מציאות הגיונית IRREVESABLE שאי-אפשר לשנותה. כך הוא התרשם. הוא עשה רושם של אדם פקח, מציאותי, הגון מאוד. יש לו דבקות דתית קטולית רבה. התעניין מאוד בכל מיני הצעות להבטחת מעמד מיוחד למקומות הקדושים. אך לאחר שבילה פה עשרה ימים זוהי מסקנתו. הוא איננו מוסר זאת לנו, אבל ידוע לנו שכך הוא חושב. אין זאת-אומרת שאו-טאנט יאמר שזוהי הצעתו או זוהי התרשמותו. אבל שזוהי התרשמותו של טלמן, בזה אין שום ספק. עיקר הדין-וחשבון שלו יורכב כנראה מהתבטאויות של הצדדים שדיברו אתו. הוא העריך מאוד שדיבר עם הערבים. אמנם הערבים אמרו בדיוק מה שכתבו במכתבים ובכאמרים. אבל שזוהי מדינה שאפשר להקשיב בה לדברי תושבים ואזרחים החולקים על ממשלתם, הוא העריך את זה מאוד. הוא סבור שרוב אנשי שיחו הערבים דברו מתוך מניעים וחשבונות פוליטיים ברורים, והזעם היחיד שהוא הבחין בו כנות כל שהיא היה בענין זה של הרב גורן שאמר כי שם הבחין זעזוע עמוק וכן, שאיש לא ציפה שתהיה פגיעה בקודשי המוסלמים או דבר שיכול להתפרש כפלישה לתחום של הקדושה המוסלמית. כמעט כל ההתכתבות שהוא מקבל מרחבי העולם המוסלמי, כל המכתבים דנים רק בזה וכמעט אינם דנים במעמד הכללי של ירושלים. יש לו צרור כזה מפקיסטן, אינדונזיה, מלזיה, אירן, ממוסלמים במערב, וכולם נדהמו מהענין הזה. אבל הוא שם לב - וכך ידווח כי ישראל וממשלתה מעולם לא אישרו שום חידוש בכל הנוגד לנוהג כלפי המקומות הקדושים של האיסלאם.

אני חוזר עמסיו לענין העצרת. גולדברג מתלבט מאוד בבעיה כיצד להעריך. שר החוץ של קנדה דיבר אתנו וגם עם האמריקאים. מרטין טוען, כי אין אפשרות לדעתו לעבור את העצרת ואת מועצת הבטחון בלי שום הפגנה של אחריות בינלאומית. והקנדים רצו ליזום כינוס מועצת הבטחון, דווקא על-מנת להעמיד להצבעה את החלטה הקנדית שנוסחה בסוף מאי לאמר, שאו"ם יהיה מיוצג על-ידי נציג שיברר את האפשרויות של השכנת שלום וקירוב הצדדים. האמריקאים שפכו צוננים על כל ההזדקקות למועצת הבטחון. הם סבורים שדווקא החלטה של מועצת

הבטחון תיצור עובדה מדינית חמורה יותר מהמלצה של העצרת והוא ישקול מה התגובה על ההצעה הקנדית לגבי העצרת.

אנחנו אמרנו שכל נציג שימונה לא תהיה לו שום אפשרות של פעולה, אם יהיה מטופל לעקרונות מדיניים, אשר אחד הצדדים מתנגדים להם. ולפי הפשרות המוצעות שני הצדדים יתנגדו להם. הערבים יתנגדו להצעת הפשרה של גרומיקו על הכרה בישראל, קיומה ובטחונה, ישראל לא תקבל את הניסוח הזה לגבי הבעיה הטריטוריאלית, העניין הזה יהיה אבוד מעיקרו ומראש. גולדברג איננו בטוח שאפשר יהיה לסיים את כל המערכה הזאת באו"ם עם סתם מינוי נציג או"ם בלי ניסוח של סמכויות או של עקרונות כלליים שצריכים להנחות אותו. אולם הוא יקרא ויעיין בעמדתנו בעניין זה. הוא קיבל בכלל הוראה לא להיכנס לשום משא-ומתן עם גורם אחר בלי התייעצות עם ישראל. "לא ניזום משא-ומתן על נקיטת עמדה באו"ם לפני שנמצה את ההתייעצות אתכם. (אמנם אין זה שולל שיחות עם אחרים, אבל נתייעץ תמיד אתכם) רצוי שנתחיל עכשיו, גם לפני העצרת בפעולה ובבירורים בבירות השונות, כדי לעמוד על הלך הרוחות ולהסביר את עניינינו.

שר החוץ א. אבן:

לעומת העמדה האמריקאית הזאת בעניין המרכזי יש דין ודברים אתנו, כצפוי, בבעית הפליטים. אתמול קיבלתי ממזכיר המדינה ראסק את המכתב הזה:

MY DEAR COLLEAGUE:

YOUR GOVERNMENT'S DECISION TO ALLOW THOSE PEOPLE WHO FLED FROM THE WEST BANK OF JORDAN AS A RESULT OF THE HOSTILITIES TO RETURN WAS WELCOMED IN THE UNITED STATES AS WELL AS IN THE INTERNATIONAL

COMMUNITY. THIS IS NOT ONLY A HUMANITARIAN PROBLEM OF CONCERN TO THE ENTIRE WORLD BUT ALSO AN ESSENTIAL FIRST STEP TO THE CREATION OF AN ATMOSPHERE THAT WILL BE FAVORABLE TO RESOLUTION OF BROADER ISSUES. I AM NOW DISTURBED BY REPORTS FROM AMBASSADOR BARBOUR THAT YOUR GOVERNMENT HAS DOUBTS AS TO THE ADVANTAGES OF SEEING THIS PROGRAM THROUGH TO ITS CONCLUSION. UNDERSTANDING WE ARE AWARE THAT THERE HAVE BEEN PROCEDURAL DIFFICULTIES THAT HAVE PREVENTED THE PROGRAM FROM BEING COMPLETED WITHIN THE TIME SPAN ORIGINALLY HOPED FOR BY YOUR GOVERNMENT. IT HAS ALWAYS BEEN OUR VIEW, HOWEVER, THAT THE MAIN OBJECTIVE IS TO ALLOW THOSE REFUGEES WHO WISH TO RETURN TO DO SO, EVEN IF EXTRA TIME MUST BE ALLOWED FOR THIS PURPOSE.

A SUSPENSION OF ISRAEL'S WILLINGNESS TO APPROVE APPLICATION UNDER THE EXISTING PROGRAM WOULD BE SEEN IN THE EYES OF THE WORLD AS COMPLICATING FURTHER THE TRAGIC PROBLEM OF THE PALESTINIAN REFUGEES. IT COULD BE REGARDED AS AN ATTEMPT BY ISRAEL TO PLAY POLITICS WITH HUMAN LIVES. I CANNOT BELIEVE ISRAEL WISHES TO PLACE ITSELF IN SUCH A POSITION. THE IMPACT ON INTERNATIONAL OPINION WOULD SERIOUSLY PREJUDICE ISRAEL'S EFFORTS TO MOBILIZE OTHER GOVERNMENTS IN SUPPORT OF ITS POLITICAL OBJECTIVES. THE SYMPATHY WHICH THE AMERICAN PEOPLE HAVE FOR ISRAEL WOULD BE WEAKENED, AND WITH THE ABILITY OF THE U.S. GOVERNMENT TO TAKE CONSTRUCTIVE POSITION ON ISRAEL'S BEHALF.

MOREOVER, A DECISION TO CUT OFF THE RETURN OF REFUGEES COULD WELL STOP OR REVERSE THE TREND IN THE ARAB WORLD THAT FAVOR A RESOLUTION OF POLITICAL ISSUES. I SINCERELY HOPE THAT YOU WILL RESUME A PROGRAM OF REFUGEE RETURN WITHOUT ATTEMPTING TO IMPOSE POLITICAL CONDITIONS WHICH COULD PROVE IMPOSSIBLE FOR JORDAN TO ACCEPT.

I MAKE NO DISTINCTION IN THESE COMMENTS BETWEEN THE 1948 REFUGEES WHO WERE LIVING IN CAMPS ON THE WEST BANK AND THE PERMANENT RESIDENTS OF THAT AREA. IT IS EQUALLY IMPORTANT THAT THE FORMER BE ALLOWED TO RETURN. THE 1948 REFUGEES HAVE ALREADY SUFFERED ONCE AS A RESULT OF WAR; IT WOULD BE TRAGIC IF THEY WERE UPROOTED FOR A SECOND TIME IN THEIR LIFETIME. WE HAVE BEEN INFORMED BY THE COMMISSIONER GENERAL OF THE UNITED NATIONS RELIEF AND WORKS AGENCY THAT IT WOULD BE MUCH EASIER AND MORE ECONOMICAL TO CARE FOR THE REFUGEES IF THEY WERE ALLOWED TO RETURN TO THEIR CAMPS ON THE WEST BANK. AS THE MAIN FINANCIAL CONTRIBUTOR TO UNRWA, THE UNITED STATES WOULD NOT BE ABLE TO JUSTIFY THE MAJOR EXPENDITURES TO BUILD WINTER CAMPS ON THE EAST BANK OF JORDAN FOR REFUGEES WHO HAVE LIVED ON THE WEST BANK AND WISH NOW TO RETURN.

I HOPE YOUR GOVERNMENT WILL PROCEED WITH THE REFUGEE PROGRAM. TO ME THE ADVANTAGES TO ISRAEL OF ALLOWING THE REFUGEES TO RETURN TO THE WEST BANK AS EXPEDITIOUSLY AS POSSIBLE ARE OVERWHELMING.

SINCERELY,

DEAN RUSK".

שר השיכון מ. בנטוב:

זה קצת בניגוד למה שאמר ברבור.

שר החוץ א. אבן:

אין זה בניגוד. ברבור אמר: קודם להגשים את

המפעל הקיים, אבל אף פעם לא אמר שכל השאר לא יוכלו לחזור.

יש שיחה דומה עם בראון באותו הענין.

חשר י. גלילי:

זה הבוקר פורה מאוד - ראש ולענה.

שר החוץ א. אבן:

בראון מדבר שוב על ההתחייבות מ-2 ביולי כרוחה וככתבה, והנה חזרו רק כ-14,000. ונכון שהוא שמע שאלה שאושרו יחזרו, אבל איך אפשר להניח ש-80,000 לא יאושרו? רצוי לתת עוד "זריקה". אם נכון שהם אינם כל-כך רוצים לחזור, מה איכפת לכם להפגין את הדבר הזה? והעיקר מה יהיה בחורף, כאשר הפליטים במחנות האלה יתחילו למות? היתה שיחה פה עם ראש הסיעה הליברלית בפרלמנט הבריטי. הוא ידיד מובהק של ישראל והוא אמר: "WHEN THEY START DYING LIKE FLIES IN THE WINTER MONTHS" - יהיה קשה, והוא גם כן שואל בענין זה, וכן ממשלות רבות מבקשות שנמשיך להחזיר. והעובדה, שכל-כך מעטים חזרו, מנוצלת בשיחות האלה כדי לומר לנו: מה איכפת לכם? צריך לתת עוד הזדמנות. אתם לא תהיו מוצפים על-ידי פליטים רבים, אבל רצינו שתקיימו את ההחלטה של ה-2 ביולי כלשונה. שם נאמר שכל אלה הרוצים לחזור עד תאריך מסויים יוכלו לחזור. פרק הזמן היה 6 שבועות. אמנם קיבלתם את ההחלטה ב-2 ביולי, אולם עד 10 באוגוסט היו קשיים. אי-אפשר לומר שגם ההתחייבות הזאת נשמרה כלשונה.

עכשיו כמה דברי-סיכום. אנחנו נערכים כאן לשלב נוסף של מערכה גדולה. אביא לממשלה בישיבה הבאה את ההצעה על הרכבת המשלחת לעצרת או"ם. בינתיים ישלחו השבוע תזכירים ואגרות לכל המדינות, אגרת לכל שרי החוץ של אמריקה הלטינית ושל אפריקה, ושוב נקיים שליחויות מיוחדות של אישים ציבוריים, של חברי הכנסת ואנשי משרד החוץ, כדי לרענן את הסברתנו, בעיקר בענין המרכזי של גיבוש המצב הקיים ואי-החלפתו אלא בשלום, בחוזי-שלום. אולם ברור כי ענין הפליטים הוא עכשיו מוקד אולי אפילו יותר דחוף. לדיונים, והמאלף והמדאיג באגרתו של ראסק היא החוליה המקשרת את הענין

הזה עם העמדה האמריקאית לגבי הבעיה בכללותה:

"THE SYMPATHY WHICH THE AMERICAN PEOPLE HAVE FOR ISRAEL WOULD BE WEAKENED, AND WITH IT THE ABILITY OF THE U.S. GOVERNMENT TO TAKE CONSTRUCTIVE POSITIONS ON ISRAEL'S BEHALF.

כלומר, הוא קושר את גורל המערכה הכללית עם הבעיה הזאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הרי בצד המזרחי היו גם כן מחנות ושם גרו אנשים גם בחורף, ויש עכשיו מחנות ריקים. העניין הזה טעון איזו בדיקה של מישהו מאתנו היודע את העניין. משה דיין, אתה שומע?

שר הבטחון מ. דיין:

אולי משרד החינוך יעשה זאת.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

זה שייך למשרד השיכון.

שר החוץ א. אבן:

הבעיה הלוחצת מבחינה הומניטרית הוא, שפליטי המחנות ביריחו ופליטי מחנות אחרים עברו לגדה המזרחית ושם הם משוכנים לא בצריפים או במבנים כפי שישנם ביריחו, אלא באהלים. בקיץ אין זה גורם לאסון גדול. אבל אונר"א לא עשתה מאומה כדי להקים שם מבנים קשים. הם אומרים שזה זול יותר להחזיר אותם ליריחו, ששם ישנם מבנים קשים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היו מחנות בצד המזרחי והם ריקים.

שר השיכון מ. כנטוב:

מדוע הם ריקים? משם לא ברחו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתם לא הייתם שם. אני בכל-אופן איני יודע.
כדאי לדעת. ודע מה שחשיב.

שר הבריאות י. ברזילי:

היה כאן נשיא של הסתדרות מתנדבים מנורבגיה,
ידיד ישראל. הוא בא מירדן. הוא אמר ששם שיכנו את אלה שבאו מכאן במחנות
פיקניק אמריקאיים ושמו אותם על גבעות. אם כך יישאר המצב אין ספק שימותו
כזבובים.

שר החוץ א. אבן:

הברירה היא או להניח אותם שם למות כזבובים או
להקים שם מבנים או להחזיר אותם ליריחו. השאלה היא: מה תהיה עמדת הממשלה
האמריקאית כאשר תצטרך לבקש הקצבה נוספת בקונגרס? יש להניח שתיפגש במקלחת
צוננין ותגיע אלינו. אני מסופק אם אפילו יעבץ וסלר יצביעו בעד הקצבה
נוספת. ההדגשה האחרונה היא לדעתי גורם מרכזי בגיבוש עמדה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אולי אנחנו ניתן לאמריקה קצת כסף?

שר החוץ א. אבן :

אין זה ענין של קצת.

ראש הממשלה ל. אשכול :

בחורף יהיו ביריחו, בקיץ יהיו בצד המזרחי.

שר החוץ א. אבן :

מסרו לנו כי לפני שבוע היתה נשירה במחנות. כאשר באו לאלץ אותם לחזור לגדה המערבית, כמה אלפים נעלמו עקבותיהם.

אבל עלי לציין בסוף דברי כי אילמלא הדיון הפוליטי הכללי היתה בעיית הפליטים עומדת על סדר היום של העצרת, וכמובן הדין-וחשבון של סוכנות הסעד והתעסוקה ייקרא הפעם בעינים אחרים. מדובר במאות אלפים היושבים אצלנו ולא אצלם ולא במדינות ערב; כלומר, יהיה קשה יותר לטעון כי הקיפאון בבעיה זו הוא רק תוצאה של עמדת הממשלות הערביות. כך טענו מדי שנה, שאילו רצו אותן הארצות היו יכולות להגיש תעסוקה, לתת חינוך מקצועי ולקדם את שיקומם של הפליטים.

אני סבור שנקיים לקראת העצרת או ליד השולחן הזה או במעמד אחר דיון על מדיניותנו בענין הפליטים, אשר הנקודה הראשונה הוא הלחץ על "זריקה" נוספת של חזרה. אין אנחנו, אלא גורם אחד בכלל הבעיה. יש מספר הצעות שהתגבשו במשרדנו, מתוך רצון לשפר את מעמדנו בויכוח על הפליטים וגם בויכוח הכללי. ולנו נדמה שאין מנוס מהצורך לברר עם ארצות-הברית עוד לפני העצרת את בעיית הפליטים בכללותה, כפי שאנחנו מבררים את הסיכויים המדיניים הכלליים: למשל, העתקת פליטי עזה מעזה למקומות אחרים בחוץ-לארץ או לאל-עריש או לגדה המערבית על-מנת שינועו מזרחה. למשל תמיד אמרנו כי חנוך מקצועי הוא גורם חשוב בחיסול בעיות פליטים, כי אדם בעל מקצוע מתמזג איך שהוא בכלכלה ובחברה. זה יהיה פתרון על-ידי תעסוקה.

דברנו פעמיים ושלוש בממשלה על אפשרות של פעולת התיישבות מסכיב לאל-עריש, הכל מתוך מגמה לדלל את עזה, שבשבילנו זוהי מגמה חשובה ויכולה להיות מגמה חשובה גם לגורמים בינלאומיים אחרים.

על-כן הצעתי היא שנחליט כי ועדת שרים או חוג מסויים יקיים דיון על הפליטים לאור המסקנות הבטחוניות, הכלכליות והמדיניות הבינלאומיות, ונביא בחשבון את הענין הזה של הלחץ על החזרה, רק נעשה זאת עכשיו כאחד הגורמים בבעיה שלא נוכל הרבה זמן לא לגבש מדיניות כלפיה. הופעתנו הבינלאומית אינה קלה. ישנם מאות אלפים ערבים אצלנו, אין החלטה לעשות איזה דבר. ישנם אחרים שאינם אצלנו, אבל הם שם בגללנו. אבל לפי שעה אין מלה בפנינו לא מבחינה מעשית ולא מבחינת תיאום.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה לומר מלים אחדות בקשר לגישתה של ירדן בתקופה האחרונה. לפעמים זה מגיע אלינו באיחור. בהמשך למה שאמרתי בישיבה הקודמת יש לציין כי ישנה פעילות נמרצת יותר מצידם בקרב תושבי הארץ ביחס לשני נושאים: (א) אי-שיתוף פעולה עם ממשלת ישראל; (ב) מתן משכורות לעובדים ירדניים כביכול, שופטים, מורים, עובדי דואר וכו', על-פי רוב לאנשים מרכזיים, לעתים בירושלים ולעתים במקומות אחרים. הם מעבירים את הכסף לאנשי מפתח, גם כאשר הם יודעים שהכסף לא יגיע עד למורה האחרון ועד לפקיד האחרון. הם מתחילים מהצמרת, המקבלת סכומי כסף גדולים, עשרות אלפי לירות ישראליות בבת-אחת, על-מנת שהמקבל יחלק, והוא מחלק על-פי רוב לאנשי מפתח.

המגמה הזאת של אי-שיתוף פעולה עם ממשלת ישראל ושל תשלום משכורות מירדן התחזקה בזמן האחרון. הביטוי העיקרי לזה הוא בענין הוראה, למרות שבכועיים לפני זה היתה שיחה עם ראש עיריית שכס. השיחה היתה בקשר להתפטרות שהוא הגיש, אבל היא גם היתה בקשר ללימודים. הוא אמר: אין ספק שהלימודים יתחדשו. אתמול בא מנהל החינוך בשכס והחזיר את המפתחות לראש העיר. הוא אמר שהוא עושה זאת בגלל מיעוט ספרי הלימוד וגם מתוך סולידריות עם ירושלים. הם דרשו שבירושלים ינהגו כאילו היתה היא חלק מהגדה. הוא איננו רואה אפשרות להתחיל בלימודים והוא מחזיר את המפתחות לראש העיר.

היתה גם פנייה מעיר אחרת, אמנם לא באותה החומרה. חשבנו ששם הדבר כבר מסודר לגמרי. והנה גם בחברון באו המורים לראש העיר ואמרו שצריך בירושלים לנהוג כמו בגדה ושישארו שם ספרי הלימוד המצונזרים. גם בגלל הצנזורה יש להם כל מיני טענות. הסך הכל הוא שגם לגבי ענין הלימודים, שהיו צריכים להתחיל שם בשכועיים האלה במועדים שונים לפי המקומות, גם בענין זה יש החמרה, יש יותר הסתה לאי-פתיחת בתי-ספר ושהסתה זו מכוונת מירדן עם מתן הוראות מירדן ועם כספים מירדן. זהו דבר אחד.

הדבר השני הוא בקשר לגישתה של מצרים. חיכינו עדיין לתשובה אחרונה מנציג הצלב האדום ביחס לנכונותם של המצרים לקבל את הפקידים המצריים שהביעו נכונות לחזור למצרים. נציג הצלב האדום חזר ממצרים ובפיו תשובה שלילית. המצרים קיבלו קו מדיני מעין זה גם בענין האסירים היהודיים וגם בענין הפקידים המצריים: "אתם מחזיקים שטחים מצריים, הפקידים המצריים צריכים להישאר במקומם, איננו רוצים שיחזרו למצרים". יתר על-כן: יש להם תביעה להחזיר ממצרים לעזה חיילים פלשתינאיים, שהיו ביחידות מצריות, שפנינו אותם יחד עם החיילים המצריים. הם היו חלק מדיביזיה. התביעה הזאת אינה נמרצת, אלא ירק מהפה אל החוץ. המצרים פחות התרעמו(?) מאשר ירדן. כאשר אנחנו פונים אליהם שיקבלו חזרה את הפקידים שלהם, אין הם מוכנים לקבל אף אחד. אף כי קודם קבעו מועדים ושליחת אניה וכדומה. הם אומרים: שינינו את התשובה שלנו

וזוהי המדיניות שלנו.

אולי בקשר למה שאמר שר החוץ: עד כה עברו, אולי בלי הימים האחרונים, כ-280 מבין ערביי עזה למזרח, לירדן. בכלל יש שם נהייה רבה לצאת לגדה המזרחית. בין אלה העוברים מדי פעם מהגדה המערבית לגדה המזרחית, עברו במשך הזמן ב-3 קבוצות בסך הכל 280 איש מעזה למזרח.

שר השיכון מ. בנטוב:

פליטים או תושבים?

שר הבטחון מ. דיין:

אני חושב שפליטים. יש נהייה רבה בעזה לצאת לגדה. כאשר הורדנו מספר הגבלות בקשר לרשיונות יש ממש נהייה מעזה. אמנם רובם חוזרים לעזה, אבל הם רוצים לראות מה מחוץ לעזה. אמנם בא אדם כזה לחברון, הוא צריך לחיות ממשו. אבל אני תולה תקוות בדבר הזה. אם אחרי ביקור אחד או שניים ימצא איזו שהיא אחיזה בגדה, יעשה זאת. בכל-אופן הרצון היסודי הוא להיחלץ מעזה ולצאת לגדה. אני יכול להבין אותם. לשבת עשרים שנה בנתנאים כאלה, זה מכביד מאוד עליהם.

בקשר להיאחזויות להתיישבות. אני מניח שהדברים שאמר כאן ראש הממשלה בעניין זה ובוועדת הפרופסורים אינם עומדים בניגוד למה שהחלטנו בשבוע שעבר, שהסמיכו את שר העבודה, שר החקלאות ואותי לקבוע היאחזויות ברמת-הגולן.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

עיבוד שטחים.

שר הבטחון מ. דיין:

כל השטחים יעובדו, אולי בחלקם על-ידי משקים, ויקומו שלוש היאחזויות. ישנו גרעין שהתארגן בעצמו, בחלקו מורכב ממתנדבים מבחוץ ובחלקו מבני-ישובי הגליל העליון. זה יהיה בכוניתרה. תהיינה עוד 2-3 היאחזויות נח"ל. לא קבעו עדיין את המיקום הסופי. אבל אחת תהיה באל-עריש ואחת תהיה בסביבות אל-חמה. בסך הכל יהיו בחורף זה 3-4 ישובים על הרמה וכל הקרקעות בשטח של 90,000 דונם יעובדו על-ידי יהודים בצורה זו או אחרת. זה איננו בא באיזו סתירה עם התושבים. נשארו רק תושבים דרוזים, וזה אינו פוגע בהם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

גוש עציון אינו כלול בזה?

שר העבודה י. אלון:

לא הוסמכנו לכך.

שר הבטחון מ. דיין:

אודות הרמה היה דיון בממשלה אולם לא דובר על גוש-עציון. אני מוכן להביא בכל עת הצעה ולתמוך בה לפחות לפי מה שתמכתי באותה הצעה שהובאה.

אודות סיני אמר בשעתו ראש הממשלה, שביצוע ההחלטה בענין האחזות נח"ל באל-עריש או במקומות אחרים תיעשה בהשתתפותו. נביא אליו הצעה שנדברנו בינינו - שר העבודה, שר החקלאות ועבדכם. אבל אני רוצה לומר משהו על התמונה בכללותה. איפה אנחנו יושבים בכלל בסיני? באל-עריש ישנו חיל אויר (מצביע על המפה, העיגולים אדומים מסמנים את חיל האויר, המרובע - אורחים). ישנה הצעה להיאחזות נח"ל שם, שנדבר על אודותיה עם ראש הממשלה. אחרי-כן ישנה הצעה שבאיזה מקום ברדוויל תהיה היאחזות נח"ל לדייג. יש שם

אוצר גדול של דגה. עסקו בזה משפחות רבות, נשארו מהן רק כ-10-15 משפחות. יש לנו עניין רב מבחינה צבאית להחזיק איזו שהיא עמדה שם, שלא יהיה כל השטח הזה חשוף למצרים. גם על זה נדון עם ראש הממשלה.

יש בקו סואץ עמדות צבאיות בכיר-גפגפה. יש שם מפקדת חיל האויר, שדה תעופה ומבנים. העמדות דורשות השקעות רבות באספקת מים, בסידור קוי טלפון. אין שם ישובים אזרחיים, אבל מדובר שם על השקעות עצומות לפי המונחים שלנו. להביא לשם קו מים, זהו דבר יקר מאוד וזה קיים.

בחלק הדרומי ישנה המפקדה של חיל הים. זהו ליד המקום שממנו שואבים את הנפט. 100 איש עובדים בכל הקשור בהעברת הנפט.

ישנה הצעה שמשרד הפיתוח יצטרך להחליט בקשר להפעלת המנגן. אם יוחלט על-כך בחיוב, יעברו שם כ-75 ישראלים ואולי 100 בדואים. אנחנו יושבים כמובן גם בשארם-א-שייך ובאי-טיראן.

דיברנו על הרמה שהיא תעובד כולה. אשר לסיני, הרי מבחינה אזרחית התכניות הנראות לנו הן אפשרויות של היאחזות נח"ל באל-עריש והיאחזות דייג ואנשים שיעברו בהעברת הנפט ובמנגן. כל השאר הן עמדות צבאיות. לא ביחס למנגן ולא ביחס לשתי היאחזויות אלה ישנה החלטה סופית.

השר מ. בגין:

הנושא הראשון הוא ועידת חרטום ותגובתנו. אני סברתי בישיבה הקודמת שעם סיום ועידת הפסגה יהיה עיתוי נכון לפרסם הודעה בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים מה היא החלטתנו ומה היא עמדתנו. אני שמח ששר החוץ חושב שעכשיו צריך לפרסם הודעה. אני רוצה להביא נקודות מסויימות לתוכן ההודעה, אבל אעשה זאת על-ידי קריאה נוסח קצר שבשעתו הצעתיו, אך עם העיתוי הנכון אכניס בו תיקונים מסויימים:

"עם הפסקת האש בשלוש החזיתות, בהן נאלץ עמנו להילחם, כדי להדוף את תוקפנות האויבים ולשים לאל את איומי ההשמדה שלהם - הודיעה ממשלת ישראל, כי שאיפתה היא להביא במהרה לכריתת חוזי שלום עם מדינות ערב. המשמלה הוסיפה, כי בהיפתח המשא-ומתן היא תביא בפני הצדדים הצעות שתכליתן להביא שלום ובטחון לישראל ולעמי האזור. יחד עם זאת, הבהירה הממשלה כי באין חוזי שלום, יחזיקו כוחותינו בכל עמדותיהם שנקבעו במהלך התגברותם על הכוחות התוקפניים בהסכמי הפסקת האש.

הממשלה רשמה לפניה בצער כי הממשלות הערביות דחו בוועידת חרטום ומחוצה לה את היד המושטת לשלום והודיעו, כי בשום תנאי לא יחתמו על חוזי שלום עם ישראל ולא ינהלו עמה משא-ומתן, אלא יוסיפו שלא להכיר בה ולהתכונן לנסיון חדש להתקיפה.

העם בישראל, על-פי זכותו הטבעית הניתנת לכל עם אחר, גמר אומר שלא להתיר עוד, בשום פנים ואופן, שיבה לתנאים בהם אפשר לאיים עליו בהשמדת מדינתו ואולוכסייתה. במצב זה מובן מאליו, כי כוחות ישראל יוסיפו להתחזק בעמדותיהם, כפי שנקבעו בהסכמי הפסקת האש. הממשלה הורתה לצה"ל להדוף ולהדביר כל נסיון של הפרת הסכמים אלה".

אני מציע שהממשלה תפרסם הודעה מעין זו. כמובן לא כל משפט הוא קובע. אבל לדעתי ועידת חרטום נתנה לנו הזדמנות טובה מאוד לעבור למעין התקפת נגד ציבורית. אני חושב כי בהודעה לא סגי. אבל במשך השבועיים הקרובים לקראת עצרת האו"ם יש לערוך מסע הסברה יסודי על שתי נקודות עיקריות: א) שאנחנו השתמשנו בזכותנו להגנה לאומית עצמית. זוהי נקודה שלדעתי לא חדרה עדיין במידה מספקת לדעת הקהל העולמית והיא נקודת מפתח לעמדתנו המדינית, כי נכון הדבר שהתוקפן איננו יכול לקבל את תוצאות תוקפנותו. לעומת זאת מי שמשתמש להגנה עצמית ומדביר תוקפנות, הרי שינויים טריטוריאליים

ממערכה כזו הם ממש חלק של המשפט הבינלאומי. (ב) הנקודה השניה היא בעצם ההודעה של ועידת חרטום. במלים אחרות: הם רוצים לנסות להתקיפנו בשעת מצוא לכשיהיה להם נוה.

אם נשלב את שתי הנקודות האלה ברמת הסבר נמרצת ותקיפה, אני חושב שנכשיר את הלבבות ואולי גם את המוחות לקראת העצרת הקרובה. אני רוצה עוד להוסיף כי מבחינת המשפט הבינלאומי העמדה שלנו כפי שהצעתי אותה ובדבריו של שר החוץ, אפשר לפרסם הודעה כי אנו עומדים על קרקע מוצקה.

להלן קטע מתוך המובאה בספרו של אופנהיים -

OPPENHEM'S INTERNATIONAL LAW LAUTERPACHT

EFFECT OF TERMINATION OF WAR THROUGH SIMPLE CESSATION OF HOSTILITIES.

263. " SINCE, IN THE CASE OF TERMINATION OF WAR THROUGH SIMPLE CESSATION OF HOSTILITIES, NO TREATY OF PEACE EMBODIES THE CONDITIONS OF PEACE BETWEEN THE FORMER BELLIGERENTS, THE QUESTION ARISES WHETHER THE STATUS WHICH EXISTED BETWEEN THE PARTIES BEFORE THE OUTBREAK OF WAR, THE STATUS-QUO-ANTE-BELLUM, SHOULD BE REVIVED, OR THE STATUS WHICH EXISTS BETWEEN THE PARTIES AT THE TIME WHEN THEY SIMPLY CEASED HOSTILITIES, THE STATUS-QUO-POST-BELLUM (THE UTI POSSIDETIS), CAN BE UPHELD. THE MAJORITY OF WRITERS CORRECTLY MAINTAIN THAT THE STATUS WHICH EXISTS AT THE TIME OF CESSATION OF HOSTILITIES BECOMES SILENTLY RECOGNISED THROUGH SUCH CESSATION, AND IS, THEREFORE, THE BASIS OF THE FUTURE RELATIONS OF THE PARTIES."

הקטע הזה מובא מספרו של אופנהיים 598/263. עלי פה להוסיף שבאותיות זעירות מוסיף המחבר, כי ביחס להחלטות - SILENTLY RECOGNIZED THROUGH SUCH CESSATION

אפשר לפגוע בהערה זו על-ידי מחאות מתמידות, מחאות שהמדינות הערביות משמיעות, אבל זה איננו קובע את הכלל הגדול. אמנם יש חלוקי דעות בין המלומדים במשפט הבינלאומי, אבל הבר-סמכא אופנהיים קובע, שהסטטוס פוסט בעלום הוא הקובע את היחסים בין הצדדים במלחמה.

לא הייתי רואה שום דבר מיותר אילו השתמשנו בהזדמנות זו באוטוריטה של אופנהיים.

785. שובם של תושבי הגדה המערבית אשר עברו לירדן

השר מ. בגין:

בענין הפליטים יואיל שר החוץ לעיין בפרוטוקול מה הוא השמיע. אני לעת עתה יכול להביע את הכרתי המלאה, כי בערך כך היתה הודעתו בשמו של איש שלנו שדיבר עם ברבור לאמור: אנחנו מתבקשים להתיר אחר ה-31 באוגוסט.

שר החוץ א. אבן:

זה בשם ברבור, לא בשם האיש.

השר מ. בגין:

לאמר: אנחנו מתבקשים להתיר אחר ה-31 באוגוסט לאלה שחצו את הירדן מזרחה ולהם ניתן רשיון כניסה על-ידי שלטונותינו לשוב לבתיהם. אם כך נעשה, יראה בכך ברבור, שדיבר בשם

ממשלתו, הסכם עם ממשלת ארצות-הברית של אמריקה, וזה יהיה סוף פסוק.

שר החוץ א. אבן :

לא.

השר מ. בגין :

יתכן שאני טועה.

שר החוץ א. אבן :

אתה טועה.

השר מ. בגין :

אני מניח שאתה טועה, אבל הפרוטוקול יהיה הכתוב השלישי בינינו. עכשיו הוא בעצמו אינו משער שאפשר לקיים דבר כזה ללא תאריך ולכן הוא בעצמו היה מציע שזה יימשך בערך שבועיים ואז - YOU CAN GET AN AGREEMENT WITH AMERICA ON THE CHEAP.

זה יהיה בדיעבד.

תמהתי איפוא לקרוא ביום ששי את דבריו של דובר מחלקת המדינה האומר שאמנם ישראל הסכימה גם אחרי ה-31 באוגוסט - וזה טוב - שיוכלו לשוב לבתיהם, אבל הוא מקווה שיימשך התהליך של החזרת הפליטים הרוצים לשוב - כולם, כל אלה הרוצים לשוב. רציתי לשאול: איה ההסכם?

עכשיו שמעתי בדאגה את מכתבו של מזכיר המדינה מר ראסק. על-סמך מכתבו זה איני יודע איפה נפלה כאן הטעות. באיזה מקום היתה כאן טעות. אנחנו הבינונו - ואם חברי הממשלה הבינו אחרת, יאמרו זאת - שהבקשה האמריקאית היתה שאחרי ה-31 באוגוסט ניתן להיכנס לאלה שלא הספיקו להיכנס אבל שהחזרתם אושרה על-ידינו. זאת היתה הבקשה האמריקאית ושום דבר מעבר לה. אני חושב כי העובדה שזאת היתה הבקשה האמריקאית או כך הבינונו אותה, השפיעה

מאוד על ההסכמה להכניס 6,000 או 7,000 מעבר לאלה שכבר הכנסנו עד ה-31 באוגוסט. אבל אם זוהי הבקשה האמריקאית, אני חושב שאמנם צריך לקיים דיון, אבל לאור מה שקרה לא צריך להשאיר ספק שהתאריך של ה-31 באוגוסט הוא התאריך הסופי מלבד אלה שהסכמנו להכניסתם וביחס אליהם צריך לקבוע תאריכים וכללים להחזרתם. היום קראתי כי העתונות האמריקאית מפרשת את ההסכמה שלנו מלפני שבוע כהוכחה שעל-ידי לחץ אפשר להשיג הרבה מאוד הנחות מממשלת ישראל. וראש הממשלה אמר בישיבה הקודמת, ובצדק גמור, שאיננו יכולים לעשות מעצמנו צחוק ולקבוע פעם ופעמים תאריך שהוא סופי ואחרי-כן לבטל את סופיותו. אין אנחנו יכולים לעשות זאת לא בפני העולם ולא בפני עמנו. אני חושב שהממשלה אינה צריכה להשאיר ספק שלא ניכנע בענין זה לשום לחץ.

שם הבטחון הוסיף נימוקים על אלה הנימוקים שהניעו את הממשלה שלא להאריך את התאריך של ה-31 באוגוסט: משום שהכוונה היא לערער את שלטוננו בארץ ישראל המערבית. אני אומר כי ההומניות העיקרית היא שלא נגיע להתנגשויות. איננו רוצים להרוג ערבים ואיננו רוצים שהם יהרגו אותנו, איננו רוצים מרי. אם ממשלת ירדן אומרת במפורש שהחוזרים צריכים להתנגד לשלטון הישראלי, יש לנו חומר הסברה בפני העולם. צריך להודיע למר ראסק, שבענין זה לא תהיה תזוזה מצד מדינת ישראל. ואלה הם נימוקינו. אם נרתע מפני לחץ ואיום, הרי הם יכולים לחול גם בענין ירושלים וביחס לכל דבר אחר. מבחינה זו זה היה אולי מבחן.

אני מציע להשיב בלאו מפורש למר ראסק בענין

הפליטים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אמרת שעל ועידת חרטום צריכה להיות הגבה שלנו ושאותה צריך לנסח. איני מציע שכל אחד יקרא פה את הנוסח שלו. צריך להגיד, כי כאשר ינוסח הדבר יביאו אותו הנה לקריאה.

שר המשטרה א. ששון :

ביחס להודעתו של ראש הממשלה איני חושב שצריך להביאה הנה, אלא ראש הממשלה הוסמך לדעתי לנסח את התגובה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

ואם יש לחברים הודעות בכתב, אני מוכן לעיין בהן.

שר המשטרה א. ששון :

ראש הממשלה יקח בחשבון את דבריו של שר החוץ. ביחס לפליטים, אני סבור שאנחנו חייבים לשתף פעולה מלאה ולהיות בהבנה מלאה עם ארצות-הברית בעצרת הזאת, כשם שהיינו אתה בהבנה מלאה בעצרת המיוחדת. ויש לזקוף חלק לא קטן מההישגים שלנו ומההצלחות שלנו לזאת, ששיתפנו פעולה מלאה עם ארצות הברית ושהיתה הבנה מלאה בינינו. בענין הפליטים אנחנו צריכים לא רק לנהל התכתבות עם ארצות-הברית, אלא לנהל אתם שיחות. להסביר להם מה המצב בדיוק. בגדה המזרחית ישנם בינתיים 200,000 פליטים שהיו מקודם פה. חלק נמצאים במפרץ וחלק בעמאן. אין פירושו של דבר שאונר"א צריכה להקים עכשיו משרד חדש ומיוחד כדי לטפל באלה. ונדמה לי שצריך להסביר לארצות הברית שהיא מעוניינת מאוד שאנחנו נבוא לידי הבנה לפחות עם ירדן - צריך להסביר לה בחדר סגור מהו המצב של הפליטים. ענין ההסתה וכל מה שמסביב לזה אינו מסייע לענין הפליטים. הירדנים אומרים שהאנשים האלה ימותו. מדוע 19 שנה לא מתו? 19 שנה ישבו מליון פליטים בחוץ, ולא רק שלא מתו, אלא מספרם גדל. אנחנו צריכים להשתמש במצב הזה של הפליטים כדי להראות איך שהירדנים אינם הומניטריים אלא עושים מהענין קפיטל מדיני.

ביחס למה שאמר שר הבטחון על ההאחזויות

באל-עריש וכו', איני יודע שיש החלטה שאנחנו מקיימים האחזויות באל-עריש. היתה החלטה על עיבוד קרקע, משום שאל עריש קודם כל אינה טריטוריה ישראלית, היא טריטוריה מצרית. לפני שנחליט על הקמת האחזויות שם, צריך להחליט על גורל סיני בכלל. איך אנחנו יכולים להקים שם האחזויות ולהוציא סכומים כדי ליישב אנשים, אם אחרי כן אולי נצטרך לפנות את המקום הזה? עיבוד קרקעות - כן, כל זמן שאנחנו שם, אנחנו חייבים לזרוע, לחרוש ולקצור. אבל איך נקים היאחזויות באל עריש, כאשר הטריטוריה אינה ארץ-ישראל?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אמרתי שאני רוצה להיות בתוך העניין הזה. אבל יחד עם זה אני מבקש שלא לשכוח שיש ועדה רצינית חשובה המטפלת בעניינים. כל הזמן אמרתי, ואיני מתנגד לזה - אלא להיפך - שכרמה אנחנו חורשים וזורעים וקוצרים ושטוב היה להכין מפה של קרקעות עם בנינים שישנם, ואם אפשר לשבת בבתיים. הייתי בוחר יותר בזה מאשר להקים היאחזויות. קודם כל שם קר בחורף. צריך על כל פנים לנהל מה שיש, כי אחרת הכל ייהרס.

שר הבטחון מ. דיין:

זוהי הכוונה, לסדר מחנות כאלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ברור שיחסנו לרמה בא מתוך שתי קצוות אחרות.

כשהיינו למעלה ראינו איזה גיהנום זה יכול היה להיות בשביל הישובים שלנו למטה. שנית: סוריה ממשיכה להיות ראש החץ של הלוחמה והאיבה והשנאה. ברגע זה יש שם רק דרוזים, יהיו בריאים ויאריכו ימים. אם אפשר להוסיף שם עוד מאיזה מקום דרוזים, הייתי מוסיף.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

מג'בל אל-דרוז.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היו כל מיני מחשבות על המלאי המזרחי החוסייני שבגדה שלנו. (איני יכול לשאת את המלה "גדה", הרי גם לפי השיר המפורסם יש רק שתי גדות לירדן ולא שלוש). בענין זה אנחנו עדיין מגששים באיזו אפלה של אי-בהירות. אולי לאחדים מאתנו יש בלבם או בראשם כבר משהו, הם מתקרבים למסקנה או הגיעו למסקנה, אבל אנחנו עדיין לא סיכמנו בענין זה. וזה מתחיל אולי להיות לא טוב, כי מתקרבת עצרת זו ועצרת אחרת. מישהו אמר לי אתמול, אדם שאינו רחוק מאתנו אלא קרוב (אולי האיש הזה הגיע אליכם), שכאילו נשיא ארצות הברית משתומם (נניח שכך אמר) ממני שום הצעה בענין הפליטים. אבל עובר שבוע ושבועיים, חודש וחודשיים ומתכים לשמוע מאתנו משהו בענין זה.

קודם-כל חייבים לדעת מהו המצב. הטענה הזאת שכל הנשים הטובות, הזקנות והלא זקנות, היהודיות והגויות, יבכו על זה ששם קר בחורף ושהם ימותו כזבובים, אם הם באמת באהלים - אולי בכוונה עשו זאת - אנחנו חייבים לדעת בדיוק מהו המצב שם. אבל הרי גרו שם אנשים בחורף שעבר. אולי יצאו אולי התחלפו. בזמנו שחוסייין אמר שהוא מיישב אנשים ומקים בנינים.

רוצה אני לשאול שאלה שנגע בה כבר השר ששון. מתחילים בכל פעם לדבר על סיני. יכול להיות שיש מישהו היודע מה שם, אם כי ידיעה בשטחים לוקחת זמן. אבל גם הוועדה המטפלת בדבר צריכה להגיד לנו משהו. ישנה איזו מחשבה הקודחת במוחי. נאצר חייב הרבה כסף, מאות מליוני דולרים, גם לארצות הברית. לו נסינו "למכור" להם לפחות הצעה, שאני כל הזמן מדבר על איזה "פעקעדזש דיל" של פתרון אזורי. אנחנו אומרים לצפון תני, אנחנו אומרים ללבנון, תנו לנו את המים המיותרים הזורמים לים, אנחנו אומרים לג'ונסון: נאצר חייב לך כסף, הוא יבקש וודאי עוד כסף. אין זה מן הנמנע שיתנו לו. אנחנו עכשיו

מחזיקים בסיני. ואני שומע מהאנשים המטפלים בוועדה הזאת שיש שם שטחים גדולים שהם בערך כמו אדמת הבשור שלנו, היינו, אדמת לס. אני יודע אמנם שכל יום אנחנו "מרויחים", אם כי לא הכינותי מדברי משה דיין אם אלה שיצאו את עזה הולכים לטלאי שבגדה או שהם הולכים הלאה.

שר הבטחון מ. דיין:

הם הולכים לטלאי, רובם חוזרים. 180 הלכו הלאה, עברו את הירדן. קודם הלכו 80, אחרי-כן עוד 260.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מעלה מחשבה כדי להציע הצעה שלמה. אני מצטער שכבר עברו שלושה חדשים והדברים אינם ברורים עדיין. אבל כל דבר לוקח זמן. והנה אנחנו אומרים: אנחנו רוצים מים מהירדן, יפתחו תעלה בין הירמוך והכנרת לאגירת מי השטפונות. נכנסנו בצרה גדולה עם הכנרת. חלוקת המים בזמנה נעשתה מחוסר ידיעה, כי אי-אפשר היה לדעת מה בעומקו של הכנרת וכי המים המתוקים הם בירמוך ולנו נשארה הכנרת עם המים המלוחים, ואנחנו מנסים "לחלוב" מים מלוחים לחוד ותעלות לחוד. אמר לנו מר וינר שהתכנית שמסר לגבתי היא כאילו מוכנה, אבל זה יקח שנה לעשות את המלאכה. זו תהיה אולי מהפכה שלמה בכל המחשבות. אז אולי לא צריך את המוחיבה או שתי מוחייבות, הגבוהה יותר והנמוכה יותר. על-ידי אגירת מי שטפונות יכול להתווסף במשך שש שנים כמיליארד קוב מים.

זה יכול לתת לנו אפשרות להיות "לרג" יותר בענין זה. גם אז לא נשכח את ענין ההתפלה. ואם יתווקף לנו מיליארד קוב כזה של מים לכנרת ואם גם לבנון תתן מים, יכולים לבוא בתכנית לעולם: הנה ערבים והנה מים הנשפכים לים, קחו אדמה מסיני כדי ליישב שם פליטים. קודם כל אני שמח על כל מספר הנעלם לכוויית או למקומות אחרים. אני חושב כי כעבור חודש נדע מה מספר הפליטים בטלאי הזה של הגדה. אותו הדבר גם בעזה. ואז נוכל

להציע באמת איזו הצעה קונסטרוקטיבית. אנחנו חייבים להציע. איננו יכולים לעצום את העינים ובמיוחד כשיש עכשיו אפשרות להציע.

עלי עוד להוסיף שמכל הצדדים גם יהודים וגם גויים כביכול מדברים. אמנם גויים לא דברו אתי על זאת, אבל יהודים לא אחד הרוטשילדים האנגלים - קלבין מברזיל ואחרים. אמנם כולם מראים על הכתובת של העם היהודי. כולם באים ואומרים זאת. כך גם רוטשילד האנגלי. הוא מאוד ממרר את החיים על דבר ההתפלה. אני משום מה חושב שיש בזה ענין של תעשית העתיד ושאנגליה רוצה להיכנס לתעשית עתיד ועושים אותו לשליח. והנה גם הוא מראה ככתובת העם היהודי, כסף יתן העם היהודי.

שר האוצר פ. ספיר:

היום הביא הצעה על גורמים בינלאומיים, שבחלק צריך להכניס אולי גם את העם היהודי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

גורמים בינלאומיים - זהו בנק העולמי, שאנחנו יודעים כי הם מוכנים להלוות כסף. כך אמר דוד הורוביץ לאחר שובו שהם מוכנים להלוות חלק. בזה גם כן צריך לטפל. בינתיים יש סיבוך שאיני מבין אותו. כמדומני שכתבנו או טלגרפנו להרמן שלא יסתבך בזאת. פתאום ענין ההתפלה מתחיל להופיע בשמו של אייזנהואר.

שר החוץ א. אבן:

אייזנהואר ורפובליקנים אחרים, כגון רוקפלר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הנשיא לשעבר עשה מזה עניין. איני בטוח מה ייצא מזה, אך מתוק לא יהיה העניין. אנחנו צריכים פה מאוד להיזהר שלא להסתבך בין שני הגויים. נדמה לי שאנחנו צריכים לפי שעה ללכת עם הנשיא של עכשיו. אבל אנחנו צריכים לדעת מה מצב העניינים.

השר י. ספיר:

הך בברזל של הנשיא שלנו!

ראש הממשלה ל. אשכול:

שאל ששון וגם אני שואל את עצמי כל פעם: האם לא נקח מעט ערבים וניישב שם? משה דיין דיבר על החוה באל-עריש עם המטעים שהיא הולכת בינתיים לאיבוד וכן עוד איזה דבר באיזה מקום אחר. וודאי צריך להושיב שם קצת יהודים וקצת בדואים מסיני. אבל לא זה הפתרון. אני שואל: האם לא לנסות לנסח תכנית כזו ביחס למליון דונם או חצי מליון דונם בסיני ושם ליישב גם חלק מעזה וגם ממקומות אחרים, ושם חם ולא כל-כך קר - אמנם במדבר בלילה קר, אבל לא כל כך - ולהביא את ההצעה לג'ונסון? רציתי לשמוע מה דעתכם, מה חושב דיין ומה חושב ששון ומה חושבים אחרים. ישנה גם השאלה החוקית פה. כיום אנחנו מחזיקים את זה כשטח מוחזק. אבל אמרנו מהיום הראשון, שחלק מסיני צריך להיות מפורז.

שר החוץ א. אבן:

כל סיני.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו באים אומרים: זה יכול לפתור שאלת פליטים, אנחנו רוצים ליישבם שם. ואני גם כן מניח שבתקופה זו למטרה זו אולי אפשר יהיה להשיג כסף. אמנם זה מרגיז אותי כשבאים אחרים ומראים לנו על הכתובת

של העם היהודי. בא איזה רוטשילד ואומר: כסף יש אצל העם היהודי. אולי גם אמריקה תשתתף בזאת. אפשר להגיד לאונר"א: תנו ממה שעולה לכם בכל שנה \$20,000,000. גם אנחנו לא ניתן בשנה אחת.

רציתי לתרום את המחשבה הזאת לבירור הזה. זה כמובן אינו מפריע לדוג דגים באיזה מקום ליד אל עריש.

אשר לענין הפליטים, נדמה לי שאי-אפשר להאחז רק בצדד הפורמלי. ייתכן שמר בגין צודק אם עיין בפרוטוקול.

שר החוץ א. אבן:

ברבור לא אמר סוף פסוק וגם לא ידע שלא אישרנו אף פליט.

השר מ. בגין:

אולי אפשר לקרוא את הפרוטוקול?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל זה אינו קובע. ראינו כבר שהנשיא או מישוהו יכול להגיד: ברבור הציג את הענין לא נכון. גם זה יכול לקרות. אבל נקרא את הפרוטוקול.

ישנה טענה שימותו כזבובים. עברתי רק פעם אחת בשכם. בשכם על ההרים וודאי לא חם יותר מדי, אבל ראיתי שאלה הם בנינים פחות או יותר מוצקים. אמר לי קלבין מברזיל שהיה בעזה: כלפי ה"סלאמס" שלנו אלה הם "פאלאצו". ראיתי את ה"סלאמס" בריו-דה-ז'נירו על ההר. זה איזה דבר לא יתואר.

את העניין הזה צריך ללמוד או שצריך להיות מוכן למשהו אחר. כאשר ביקשו מאתנו את הא' היחס להחזרת פליטים, חשדתי. אני הומאניטרי כמו אחרים, אבל חשבתי שאם אנחנו מתחילים עם 10 אלפים, 20 אלף או 30 אלף, יהיה אחרי-כן קצת קשה להפסיק ותהיינה טענות. לצערי הדברים האלה אינם נעשים ביום אחד. עלינו לדעת כמה פליטים יש בירדן ומה מצב הצריפים שם. עד שלא נדע זאת, עלינו לדעת לעצמנו איך אנחנו מתנהגים עם סיני, מקום שאפשר כי יהיו שם מים. אמנם מהנילוס לא יגיעו לשם מים, אבל אם אנחנו יכולים לתת מים מהצינורות שלנו, אם יתנו לנו זאת וזאת, הייתי אומר לעשות זאת, ואז אנחנו פה שותפים, אנחנו נותנים איזה דבר לפתרון הבעיה. תתעורר שאלה: למי יהיו שייכים הערכים האלה? ודאי איני רוצה שיהיו אזרחי ישראל. זה ברור. אני רק מעלה שאלות ויש צורך לחפש איזה פתרונות, ואולי גם ישנו חלק בתוך השאלות עצמן.

שר המשטרה א. ששון:

דומני שהגיע הזמן שתחשוב על ביקור באצרות-הברית, על עיבוד איזו תכנית ותשוחח עם ג'ונסון פנים אל פנים כשותף בעניין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש דעות שונות בעניין זה ואיני יודע מי צודק. השגריר שלנו בארצות-הברית קצת חושש.

שר המשטרה א. ששון:

אפשר להופיע בעצרת ותראה אנשים בעצרת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יהיה על זה סעיף מיוחד.

השר י. ספיר:

בסקירה של שר החוץ דובר על איזה מושגים מוועידת
חרטום. נדמה לי שהיתה הצעה ביחס לתעלת סואץ וכנראה שהיא נשארת סגורה.

שר המשטרה א. ששון:

אין החלטה שתהיה סגורה.

השר י. ספיר:

לעומת זה ישנה החלטה שמדינות הנפט תקצבנה כספים
למצרים ולירדן.

דבר שלישי המשתלב עם זה: מה המצב בתימן, הן
מבחינה פוליטית והן מבחינת השלכה האפשרית הצבאית?

ועכשיו שאלה לשר הבטחון: בפעם הקודמת או לפני
זה נאמר שהיתה שמועה בין היהודים העצורים במצרים שוחררו כבר 5,000 איש ממצר.
הידיעה הזאת לא היתה ברורה, איני יודע מה יש היום.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יש אלף.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני עלול מיד אחרי ישיבה זו לבקש את ועדת השבעה

להיפגש לאיזה דבר.

השר י. ספיר:

רציתי לשאול משהו ביחס לפליטים לפני שאומר
משהו מאז ה-31 באוגוסט שנפסק ענין ההחזרה מהגדה המזרחית, האם בהתאם להחלטה
שלנו שאלה שיש כבר בידיהם רשיונות יכולים לחזור - האם חזר מישהו או לא חזר
עדיין?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא הודענו עדיין על כך. אנחנו צריכים היום
להחליט על כך.

שר השיכון מ. בנטוב:

החלטנו על כך.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא החלטנו על תאריך מתי זה מתחיל.

השר י. ספיר:

הבינותי שהיתה החלטה ברורה שאנחנו נרשה לחזור
לאלה שיש בידם רשיונות. ההערכה היתה שהמספר יגיע ל-7,000 ושהם יוכלו לחזור
תוך שבועיים מהיום שבו נתחיל לתת להם לחזור.

נדמה לי כי הבעיה איננה איך להסביר לג'ונסון,
לראסק ולעולם כולו. השאלה היא: מה ההחלטה שלנו? איך אנחנו נוהגים? לי נראה
שאנחנו חייבים לקבוע זאת לא על-ידי החלטה חדשה, אלא על-ידי לא-החלטה אחרת,
כי לא נוכל לשנות יותר.

איני יודע מה המושג הברור של ההחלטה ביחס לאיחוד המשפחות לאחר 7,000 אלה. נדמה לי שהענין הזה נשאר קצת לא ברור. אם זה אינו ברור, אולי כדאי שזה יהיה ברור אבל לגבי האחרים, נוסף לאלה שכבר קיבלו רשיונות עד ה-31 באוגוסט, אין לדעתי מקום לתת אפשרות לחזור אפילו לאחד. ביחס להסברה יש עוד זמן ואפשר להסביר. יש לנו צילומים מהשנים 1948/49, כאשר העולים של הימים ההם גרו בכדונים ובאהלים, והעולם לא התרגש מזה יותר מדי. נפגשתי עם ערבים שהיו פעם תושבי הארץ וישבו ליד פתח-תקוה. עמשיו ערבי כזה נמצא ליד שכם ובא לסייר. אבל אמו שלו בת השמונים והאחים שלו עברו את הירדן מזרחה. שאלתי: למה הם עזבו? ענה: הם ראו שכולם הולכים, גם הם הלכו. הם עזבו ללא כל הגיון ולא כל סיבה. אנחנו איננו יכולים להיות אחראים לכך. בענין זה לא נחזור לדון יותר. אם נעלה על דל שפתותינו איזו שהיא אפשרות של שינוי בהחלטה שלנו, נתגלגל מתאריך אל תאריך או בלי תאריך למצב שאף פעם לא נצא את ידי חובתנו.

שר החוץ הזכיר את ראש המפלגה הליברלית בפרלמנט הבריטי. שוחחתי אתו. גם הוא בא בטענות. אבל ראיתי שהטענות האלה אינן מוצדקות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל אתה שכנעת אותו בשיחה שהצדק אתך?

השר י. ספיר:

לא תשכנע אף אדם. אתה חייב להחליט ולנסות לשכנע. אם תנסה לשכנע מבלי להיות בעל החלטה ברורה, אני מודיע לך שתצטרך לשנות את ההחלטה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אתה היית אחרי החלטה ברורה שלנו.

השר י. ספיר:

אני הייתי אפילו נגד הארכה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עכשיו עוצו לי עצה. רשומים עוד ששה. חוששני שעשויים להתווסף עוד. ויש לנו עוד דברים אחדים לטפל בהם.

שר העבודה י. אלון:

אני מוחק את שמי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה אינך רשום.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע להצביע אם אנחנו נענים לפנייה של

ראסק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מי הציג את השאלה הזאת? לפי שעה לא שמעתי שעומדת על סדר היום שאלה, שמישהו מציע לשנות את ההחלטה בענין הפליטים. אין לי פה מה להצביע ומה להחליט.

שר החוץ א. אבן:

על החלטת הממשלה בשבוע שעבר, שאלה שקבלו אישורים יוכלו לחזור, מסרנו לשתיים שלוש ממשלות. אבל לא הודענו על כך לציבור. יש איזה טשטוש בציבור בענין זה. לא הפקנו את מלוא הרווח ההסברתי מן הצעד שהחלטנו עליו. אנחנו צריכים בכל זאת להודיע מה שהחלטנו בשבוע שעבר. יש כאלה האומרים כי בכלל פתחנו שערים. היתה דליפה מהשיבה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אמר אבן: החלטנו ולא פרסמנו. אם על זה אין ויכוח, אני מוכן שנחליט ונפרסם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אצלי עומדת גם השאלה של איחוד משפחות. את זאת נשאיר לאחר כך. אני הייתי מציע שבקשר להחלטתנו מהשבוע שעבר נפרסם ברבים - אמנם בעתונות זה היה כבר, אבל טוב שתהיה הודעת הממשלה - מה שהחלטנו. ואני מציע כי במקום שבועיים ניתן חודש ימים. כי בין כך חלק גדול מהם לא יעלה ולא יבוא, וטוב שנרויח קצת זמן כאילו במשך חודש ימים אפשר שיביאו. למעשה אלה שלא באו עד עכשיו לא יבואו. עד עכשיו באו רק 14,000 מתוך 112,000.

שר החוץ א. אבן:

לא אישרנו 100,000 שאלונים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל אישרנו בערך כ-20,000, מזה חזרו 14,000. יש עוד 6,400 שצריכים לעבור. חלק גדול מהם וודאי לא יחזור. אילו רצו, היו באים עד עכשיו. מוטב בשבילנו שאנחנו נודיע כי יש להם עוד חודש ימים זמן לחזור. זה לא יפגע בנו מאומה. נאמר לעולם: הנה יש להם עוד חודש זמן. אני מציע שבמקום שבועיים ניתן להם חודש.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

ממתי?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

נגיד מה-5 לחודש.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני מציע להצביע.

השר מ. בגין:

איני רואה שום סיבה מדוע עלינו שוב לשנות החלטה. ראש הממשלה סיכם על דעתנו בישיבה הקודמת שניתנת להם אפשרות לחזור תוך שבועיים. אני מציע את ההסדר הבא: אני מציע לחלק את הזמן הזה, נניח לשלוש תקופות ימים. ישנם 6,400 שיש להם עוד אישורים לחזור, ניתן כל חמישה ימים ל-2,100 לחזור. אני חושב שצריך לגמור עם זה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מה איכפת לך אם תתן להם יותר זמן?

השר מ. בגין:

הם אמרו שאם אתה נותן להם 24 שעות, אין הם מספיקים לעשות את הסידורים הדרושים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ניתן להם חודש ימים.

השר מ. בגין:

כל חמישה ימים תעבור קבוצה אחת, כעבור 15 יום

מסתיימת הפרשה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הפרשה אינה מסתיימת.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע שהחזרת 6,400 תיעשה במשך מספר חדשים. אני רוצה שכל ימי עצרת או"ם יחזרו פליטים, יחזרו 50 פליטים ליום, יחדל הלחץ. הלחץ יתחיל בשנה הבאה. כל זמן שאנחנו מחזירים פליטים, אפילו טיפין טיפין, לא יהיה לחץ. מוטב שכל ימי עצרת או"ם יחזרו, אפילו 30, 40 פליטים ליום ואז הלחץ הגדול לא יהיה ובינתיים נעבד את התכנית הגדולה. אני חושב שאם נגמור את החזרתם תוך שבועיים, יהיה הלחץ: תנו עוד. נמשיך לאורך זמן לטפל בהחזרתם של 6,400 הפליטים.

אני מציע עוד, כי לתוך המחנות ליד יריחו העומדים ריקים נכניס 10,000 פליטים מעזה. אין זה טוב שעומדים בתים ריקים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הם צריכים לרצות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

10,000 ירצו. ההבדל בין המגורים בעזה ובין אלה ביריחו הוא כמו בין "סלאמס" ובין ארמונות. ביריחו הרבה יותר טוב. היות ויש נטיה מצד פליטים בעזה לעבור לגדה המערבית, מוטב שנמלא את הבתים ביריחו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

יש לי הצעה לסדר, שאנחנו מחליטים לפרסם את מה שהחלטנו בשבוע שעבר ומוסרים לראש הממשלה ולשר הפנים לקבוע פרטים, אם לקבוע מועד של שבועיים או של חודש. תשב עם שר הפנים ותגמור אתו את הדבר הזה ולעיניכם תהיינה ההצעות שהוצעו כאן בדבר המועד. איש אינו חולק על העניין העקרוני.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם יש תומכים בהצעה של השר קול?

ה צ ב ע ה: הצעתו של השר קול מתקבלת.

השר מ. בגין:

אני מציע שההחלטה שתפרסם לא תתפרסם כאילו היתה החלטה חדשה, שלא ייצא כי כל פעם משנים את החלטה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ברור.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני חושב שלמען הקל עלינו את הלחץ, טוב שנקבל את החלטת הוועדה להכניס לארץ אנשים במסגרת איחוד משפחות. צלצל אלי שר ההסברה גלילי ואמר ששר הבטחון מציע להכניס לארץ אנשים במסגרת איחוד משפחות.

שר המשטרה א. ששון:

אם תהיינה בקשות מהמשפחות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

וכאן אני רוצה להגיד לכם שהסכנה אינה גדולה ביותר. למה? כי בין 14,000 אלה שנכנסו בחודש האחרון כמעט שני שלישים הם במסגרת איחוד משפחות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כנראה שאין התנגדות רבה ולא נחוץ נאום.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יש.

אחרי-כן בא שר הבטחון ואמר: הסכמתי לדבר אחר, אם יבוא מישחו למושל הצבאי.

שר הבטחון מ. דיין:

לא הסכמתי כי אם הצעתי.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא אמר שהציע שאם יבוא מישחו ממשפחה מסויימת למושל ויאמר, יש לי שם קרוב ואני רוצה להכניס אותו הנה, ואם זה חשוב לנו מבחינה בטחונית, נכניס אותו. אני רוצה לומר כי מה שאני שמעתי ומה שפורסם בעתונות היה על איחוד משפחות ולא על פרוטקציונרים. לזה אין צורך בהחלטה של איזו ועדה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

פרוטקציה צריכה להיות כתובה בקונסטיטוציה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

איזה רושם זה יעשה בעולם! יאמרו: רימיתם אותנו, דיברתם על איחוד משפחות ופתאום אתם מדברים על ענין אחר.

השר מ. בגין:

זו היתה ההצעה המקורית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מציע לקבל איחוד משפחות בסיטונות, אבל זה לא יהיה גדול ביותר, כיון שיש מעטים שנשארו למסגרת איחוד משפחות, כי רובם כבר עברו לכאן ואיננו מסכנים שום דבר, אבל כלפי העולם יגידו: הנה מכניסים 6,000 והנה מכניסים אנשים במסגרת איחוד משפחות. זה יהיה איזה דבר שיוכל להסביר, שאנחנו בכל זאת עושים משהו. אם נבוא עמשינו ונגיד, איחוד משפחות לא, יגידו, רימיתם אותנו ופרסמתם איזה דבר שאין בזה כל תוכן.

שר המשטרה א. ששון:

האם יש בקשות?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ברור שתהיינה בקשות.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

על-יסוד מה שסוכם בישיבה הקודמת נאמר שצריך להביא הנה הצעה מה זה איחוד משפחות, איזה סוג של קרובים שייך לזה. אני מציע שעל הענין הזה לא יוחלט היום, אלא שלשיבה הבאה יביא הצעה בענין זה שר הפנים או שוועדה תברר עם ראש הממשלה ועם שר הבטחון, שהיה המציע בענין זה, וזה יובא לישיבה בשבוע הבא.

השר י. גלילי:

אני רוצה להעמיד את הדברים על דיוקם.
הצעת שר הבטחון בוועדת השרים לענייני הסברה -
שנשלחה אחרי-כן גם לראש הממשלה ולשרים האחרים - שאנחנו מחליטים כי ה-31
באוגוסט הוא המועד הסופי להחזרת תושבים מהגדה המזרחית אל הגדה המערבית. אולם
דבר זה אינו שולל היענות של ממשלת ישראל לפנייה של תושבי הגדה המערבי, שתיבדק
בכל מקרה ומקרה, לאיחוד עם משפחותיהם. הוספתי גם כי שר הבטחון הדגיש שדבר זה
חשיבותו העיקרית היא עזר להתקמות יחסים טובים בינינו ובין תושבי הגדה
המערבית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אם זה ככה, זה בסדר, זאת-אומרת שאפשר להגיש

בקשות לאיחוד משפחות.

שר הבטחון מ. דיין:

אם דנים על-כך - אעלה הצעה מפורשת.

השר י. גלילי:

אחרי-כן ייקבעו קריטריונים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היתה אז ועדה ותהיה עכשיו ועדה של השר ישראל
גלילי, שר הפנים ושר הבטחון, ואתם מנסחים את הדבר. ואם זה מתקבל על-ידכם פה
אחד, זה על-דעת הממשלה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני כבר יודע שזה לא יהיה פה אחד.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ואם יהיה רוב, זה מספיק?

שר הבטחון מ. דייץ:

אני רוצה להציע פה הצעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם כן זה יהיה בשבוע הבא.

היום נסביר את פתשגן-הכתב של ההחלטה בדבר החזרת

6,400, ולא שהחלטנו היום מחדש. זה צריך לפרסם כהסבר מה חשבו בשבוע שעבר.

בשבוע הבא יחליטו בעניין איחוד משפחות.

שר הכריאות י. ברזילי:

החלטנו כאן, ייקבעו קריטריונים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בעניין איחוד משפחות - לא פורסם שום פירוש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל אנשים אחרים חושבים אחרת. את זאת נעשה

בשבוע הבא.

שר הבטחון מ. דייץ:

אין אפילו החלטה על איחוד משפחות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מי פירסם זאת בעתונות?

ראש הממשלה ל. אשכול:

בשבוע הבא נדבר על איחוד משפחות.

- מ ח ל י ט י ס : (א) לפרסם החלטה מס. 763 מיום כ"א באב תשכ"ז (27.8.67) בנדון.
- (ב) (ברוב קולות) לייפות כוחם של ראש הממשלה ושר הפנים לקבוע את פרטי הביצוע של החלטה מס. 763 הנ"ל.
- (ג) לדחות לישיבה הבאה את הדיון בעניין איחוד משפחות.

786. איכלוס ירושלים

ראש הממשלה ל. אשכול:

לפני שבועיים ביקשתי להטיל עלי ואחם הואלתם להטיל עלי, לטפל בירושלים המזרחית ואיכלוסה. אין זה אומר שיש לנו כבר יהודים הרבה כדי לאכלס את העיר המזרחית. אבל יש אתי איש, דומני מוצלח מאוד לעניין הזה. והנה יש עכשיו מכתב משר המשפטים: -

"אדוני ראש הממשלה,

בשיחות שקיימתי עם מר יהודה תמיר שמונה על ידך כמרכז הפעולות לישוב ירושלים רבתי, התגבשה הצעה לפיה יכריז שר האוצר על כוונתו לתפיסה חזקה ברובע היהודי בעיר העתיקה לשם עריכת סקר על מצבם הפיזי של המבנים, הבעלות או החזקה בהם וכל הפרטים הנוספים הדרושים כדי לגשת לקימום מחדש של הבניינים ההרוסים ויישובם.

פעולה זו אפשרית על-יסוד סעיף 5 לפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943, וסמכות זו נתונה על-פי החוק האמור לשר האוצר. לשם מניעת טיעונים בדבר הפקעה, מוטב יהיה להגביל את תפיסת המקרקעין למשך שנה אחת בלבד.

הצעתי לכן להביא לממשלה הצעת החלטה כדלקמן:

"מ ה ל י ט י ם ל י י פ ו ת א ת כ ו ח ם ש ל ש ר ה א ו צ ר ו ש ר ה מ ש פ ט י ם ל ה ו ד י ע ע ל כ ו ו נ ה ל ת פ י ס ת ח ז ק ה ל מ ש ך ש נ ה א ח ת ב מ ק ר ק ע י ן ה נ כ ל ל י ם ב ת ח ו מ י ה ר ו ב ע ה י ה ו ד י ב ע י ר ה ע ת י ק ה ב י ר ו ש ל י ם (ל פ י ה מ פ ה ה מ צ ו ר פ ת ב ז ה) ל ש ם ע ר י כ ת ס ק ר ע ל מ צ ב ה מ ק ר ק ע י ן "

באם הצעתי זו נראית לך, אודה לך אם תואיל להודיעני הסכמתך להעלאת העניין על סדר היום של הממשלה היום." "

אני מבין שלאחר שנה זה פוקע.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לאחר שנה נעשה עוד צווים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כיוון שאמרתי כי כל מה שעושים בעניין זה, צריך

למהר, הבאתי זאת לפניכם.

שר השיכון מ. בנטוב:

הפעולה הזאת, אם היא פעולה בתוך מדינת ישראל, היא פעולתו של משרד השיכון ושל הרשות לפינוי ולבינוי של משרד השיכון. זוהי רשות מיוחדת לדברים כאלה, אני מבין שאפשר לתאם את הדברים האלה, אם לפי החוק צריך שר האוצר להכריז על תפיסת קרקעות. אינני בקי בזה. בכל-אופן זה מחוייב המציאות, שיהיה בזה תיאום עם משרד השיכון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אתה מערער על עצם העניין, אני מוכן להביא את זה לערעור. יחד עם זאת, אני מבטיח לך כל תיאום. שר המשפטים אומר ששר האוצר הוא הממונה להכריז על תפיסת קרקעות.

שר השיכון מ. בנטוב:

איני רוצה לדבר בטון של השר ארן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כשרק נתקלתי באיש הזה, אמרתי לו: קודם-כל תעבור על כל הדלתת ועל כל המשרדים - שיכון, מסחר ומלאכה, ותתאם דברים. מותר לך לערער על כל העניין.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני רק מערער שעכשיו מובאת הנה ההצעה, להכריז על הפקעת קרקעות ועל שיקום השכונה, שזה בפעולתה של הרשות המיוחדת לפינוי ולבינוי - וזה בלי התייעצות אתי. בכל-אופן היתה צריכה להיות התייעצות אתי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

חטאנו עוינו פשענו. רצינו לעשות את העניין מהר. טוב, נדחה את העניין לשבוע שבועיים. דומני שאתה לא היית פה איזה זמן, אחרי-כן אני לא הייתי.

שר הדואר י. ישעיהו:

איני חולק על סמכויות. אני רק מציע להוסיף לרובע היהודי בעיר העתיקה גם את כפר השילוח בגלל הצידוק המוסרי של העניין.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לכשיהיה משהו להתנגד, ידובר פה. בכלל אני מסכים, אלא יכול להיות שהוא ייתקל באיזה צרות כאלה שזה יעכב את כל הענין, אז אבוא ואספר פה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מתנגד להצעה זו בגלל הטעמים הבאים:
אם הכוונה היא לשם עריכת סקר על מצב המקרקעין, אין צורך בחוק לתפיסת קרקעות. רוב החומר, כמעט 90% של החומר, נמצא בידי הוועדות שהיו. את הסקר אפשר להשלים בתקופה קצרה ביותר. אין צורך להשתמש בחוק לתפיסת קרקעות. אין שום מניעה לרשום את הבעלות.

אני מתנגד להפקעה, אפילו זמנית. מה זאת-אומרת תפיסה על-מנת לבנות בדרך אחרת? לרוב הרובע היהודי יש בעלים. הבעלים נמצאים בירושלים ובמקומות אחרים. הם רוצים לחזור למקומותיהם. במקום לעזור להם לחזור ולשקם את הבתים, מתחילים לשים כל מיני מכשולים על דרכם ורוצים לקחת מהם את הנכסים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

צריך לתכנן.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לתכנן אדרבא. אבל אין זו הכוונה לתכנן בשבילם. למשל, ראש העיר קולק פירסם ביום ששי ב"דבר" ראיון ובו הוא אומר, שהיחידים העושים למען החזרת היהודים לעיר העתיקה הם מוסדות התורה והחסד והשיבות וזה אינו טוב.

שר העבודה י. אלון:

הוא אמר שהממשלה אינה עושה שום דבר.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

והם יקבעו את האופי של העיר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר לומר על ראש העיר שהוא צודק, אבל צריך גם

שכל.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בינתיים הורידו באותו רובע העיר שלטים שאמרו שעומדים לשקם שם מוסדות. מי נתן הוראה להוריד, איננו יודעים. תפקידו של מר תמיר הוא לרכז עוד שטחים. אין הבור מתמלא מחוליתו. על-ידי זה שיפקיעו מ"פורת יוסף" ויקימו שיכונים, לא ישיגו את המטרה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה לעשות עם השטחים - לא הוא יחליט.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מה לעשות עם השטחים - לזה יש ועדה מתוזזת, והיא תתכנן את העיר העתיקה. מצרפים לזה מומחים גדולים בתכנון והם יגידו מה שיש לעשות בעיר העתיקה. לדעתי, אנחנו מתכוונים לאכלס את העיר העתיקה. באותו רגע שנחרים קרקעות מאנשים שהם בעלי הבתים, אנחנו רק נביא לכך ששום יהודי לא ירצה להכנס לשם. לפי שעה אין עומדים בתור יהודים מתל-אביב או ממקום אחר כדי להכנס לעיר העתיקה. ישנם אותם האנשים שגררו שם והם מוכנים עכשיו לחזור. נגיד, עם הישיבות ועם ראשי הישיבות יהיה וודאי מקום גם לשיכונים חדשים בעיר העתיקה. פעולה זו צריכה להיעשות. כל הוועדות וודאי תתאחדנה כדי להחיש את

איכלוסה של העיר העתיקה. אבל לבוא בהתחלה ולהגיד, שאנחנו שמים יד על כל הענינים הללו, איזה רושם זה יעשה על הציבור? במקום לאכלס את העיר ייצא שאנחנו מגרשים אותם מלהסתפח בעיר העתיקה.

שר העבודה י. אלון:

בקשר עם ענינים נוספים הקשורים בתעסוקה - נפגשתי עם האיש העוסק בדבר. אין לי ספק שבלי מתן בסיס חוקי לענין, לא ייעשה הדבר: כולנו נדבר על איכלוס העיר העתיקה, ואיש לא יעשה זאת. הכוונה אינה לפגוע באיש, אלא ליצור תנאים לשיקום העיר העתיקה. אני מציע לאשר את ההצעה. אין היא עומדת בניגוד לדברי שר השיכון.

השר י. ספיר:

לא ברור לי מה פירוש תפיסת קרקעות והפקעה לשנה אחת. אני מבין הקפאה לשנה אחת, כדי למנוע שמשהו בתוקף הזכות שלו יוכל לעת עתה ללכת לעשות על-דעת עצמו. אם מתכוונים להקפאה, רואה אני בזה הגיון רב. אולם אם הפקעה, איני מבין מה זה לשנה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני חושב שהשר יוסף ספיר אמר את הדבר הנכון. זוהי הקפאה. האפשרות החוקית היחידה להקפאה זו הדרך. החיים שם ברובע היהודי אינם כל-כך שמחים ועליזים. עד כמה שיש לי אינפורמציה - והאינפורמציה אינה מלאה - 90% של הקרקעות שייכים לערבים, והיהודים גרו שם על אדמות ערבים. ועמשינו כשהבית נהרס, מי הוא בעל הבית? בעל הבית הוא הערבי. כי מה יש שם ליהודי לתפוס? המצב איננו כל-כך אידילי גם ביחס לישיבות. אם למשל הרב הראשי פנה אלי ואמר: איך אתה יכול לסבול שבית-הדין שלנו בא לישיבה ומסיג את הגבול.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

הוא פנה לכתובת הנכונה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הוא פנה לכתובת שאינה מעוניינת לא בזה ולא בזה, אלא רוצה שיהיה שם איזה סדר. יש יהודים לא מעטים שהיו בעיר העתיקה ובשנת 1948 הועברו לקטמון ושם ניתנו להם דירות. הם רוצים לחזור. מה פירוש שהם רוצים לחזור? הם אינם מפנים את דירותיהם בקטמון. יש פה ענין של הסגת גבול גם מצד ערבים וגם מצד יהודים.

מה אנחנו אומרים? אם אדם יאמר, אקח את החבילות שלי ואכנס לבית, מי יוכל למנוע בעדו? איזה מעמד יש למישהו להיכנס לבית שלי או שאינו שלי ולמנוע בעדי? רק בעל הבית. ואם הוא איננו שם ואם הוא ערבי, אנחנו לוקחים כבר POSSESSION. אנחנו אומרים: המקום הזה מוקפא ברשות המדינה.

השר י. ספיר:

זה לפי החוק.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

אין זה בידי שר האוצר. היו כאן הקפאות בהר

הכרמל ובמקומות אחרים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אתה מדבר על הקפאות בנינים כדי שאפשר יהיה לבנות. זה לפי חוק הבנייה והתכנון. פה אנחנו מדברים על דבר פשוט מאוד, שאם אדם ירצה להיכנס לשם עם החבילות שלו, שר האוצר הוא היחידי שיכול בתוקף הסעיף הזה בלבד למנוע זאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אתה מוכן לבדוק את החוק?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני תמיד מוכן לבדוק שלוש פעמים. אבל ישבנו בהתייעצויות לא מעטות ובררנו את זה. גם בררנו בקשר לחוק פינוי ובינוי. אנחנו נוכל לזוז רק כעבור שנה לפי חוק זה. במשך שנה ההקפאה לא נוכל לעשות ולא כלום. צריך לעבד תכנית, צריך לפרסם, צריך לאשר, צריך לתת אפשרות ללכת לבית המשפט כדי להתנגד לזה. אנחנו יכולים בסוף השנה להגיע לפסקי-דין והשטח לא יהיה בידינו, כלומר, לא יהיה בידי המדינה.

יש פה גם דברים דליקטיים. פה יש לך מסגרת. אתה צריך מאוד מאוד לדאוג שלא לפגוע בה. יש בתי-כנסת ואתה חייב לשמור עליהם. אבל מי יכול לשמור עליהם? לכל העולם יש אמון אלינו, רק לממשלה אין אמון אליה.

יכול להיות שצריך לבטל את ההחלטה שלנו שהממשלה מטפלת באיכלוס ירושלים ומטילה זאת על ראש הממשלה. אני אצביע נגד זה.

השר מ. בגין:

אם תצביע נגד - זה אי-אפשר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אנחנו רוצים שהעיר העתיקה לא תיהפך לנושא של משפטים והסגות גבול, לשכונת חאפ. מה אנחנו מציעים? צריך שיהיו שם כבישים. צריך שתהיה סמכות לגשת שם ליהודי ולערבי ולומר להם: בזכות מה אתם יושבים פה? ואם אתה תמיר ואם אתה שר בממשלה אתה יכול ללכת הביתה ואין האיש שם חייב

לתת לך להיכנס לשם. רק בתוקף החוק הזה נוכל לעשות זאת. לא תפסנו פה הרבה. הצענו את הצעתנו אחרי שיקול דעת מרובה. אולי כעבור חודשיים נגיד, להפקיע ל-99 שנה, לא לחלוטין. כיום איננו יודעים, כיום אנחנו מציעים את ההצעה הזאת.

השר מ. בגין:

אני תומך בהצעה. אני מבקש רק להכניס תיקון. לא לכתוב "לשם עריכת סקר", אלא לכתוב "למען תכנון הבנייה". כי הפקעה למען סקר אינה נראית לי.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אין זו הפקעה. אנחנו שקלנו את זה. אבל אנחנו רצינו להיות בתחומי הכלל "תפסת מרובה לא תפסת". אמרנו, נקבע את המינימום.

שר הפנים מ. ח. שפירא:

עד כמה שאני זוכר, הזכות של שר האוצר היא להפקיע שטחים לטובת הציבור, אבל לא דברים אחרים, ולא למשך של שנה או חצי שנה. אבל נברר את זה. לפני שאנחנו מטילים על שר האוצר להפקיע נכסים, אני מציע לעשות הסדר ולברר מי בעלי הבתים של הנכסים הללו, וביחס לאותם הנכסים שאין עליהם בעלי בתים, יש לעשות מה שצריך לעשות, היינו להפקיע, כדי שאפשר יהיה לגשת לבנייה. לא הייתי רוצה שעכשיו נבוא ונפקיע נכסים שיש עליהם בעלי בתים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אבל איננו מפקיעים.

שר הפנים מ. ח. שפירא:

הרושם יהיה שזוהי שכונת חאפ מצד הממשלה. לא הייתי רוצה שזאת תהיה שכונת חאפ מצד מישו, אבל גם אנחנו לא נלך בדרך זו. ראשית כל, יש לעשות סקר למי שייכים הנכסים,

ואותם הנכסים שאין עליהם בעלי בתים, יפקיעו אותם.

שר הבטחון מ. דיין:

אני כולל מה שאמר השר ישעיהו. נאמר "שיכונים ברובע היהודי ושטחים אחרים בירושלים."

אני תומך בחלק השני של דברי שר הפנים, שיעשו את הפעולות שיאפשרו בנייה, נסמך את שר האוצר לעשות גם את השלב השני לאותם מקומות הבנייה. אבל לא הסמכנו את שר האוצר להחליט באיזה מקומות לבנות.

מה שאני מציע הוא לשפר ולא להמעיט ולא להכביד.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אינך משפר.

שר השיכון מ. בנטוב:

כיון שזה בא לפתע ולא קיבלנו קודם את ההצעה וזהו ענין משפטי - אני רוצה לבדוק אם מוכרחים להשיג אותה מטרה שאנחנו רוצים להשיגה - בדרך זו. אני מבקש שההצבעה תהיה בשבוע הבא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבקש במקרה זה לא לקבל את הבקשה. לא צריך להתווכח שעתיים ואחרי-כן לדחות את ההצבעה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אבל יש נוהג.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מבקש שהנוסח יהיה "לשם סקר ורישום כדי לשמור על זכויות מוסדות ויחידים שגרו ברובע היהודי ויצאו משם בגירוש בימי מלחמת השחרור".

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מתפלא שאינך מציע זאת בלשון ארמית כמו

הכתובה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מה היה רע בזה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

איש אינו מביין מילה, לכן מתחתנים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אוסוף עוד שני משפטים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אחד חושש פה מהשני. אנחנו רוצים להזיז משהו. בא איש ואומר: להתחיל מפה. אתה אומר שאינך יודע, כדי לשמור. יכול להיות שאינך יכול לומר. יכול להיות שאתה רוצה לעשות תכנית ויש איזה מגרש באמצעי הדרך.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אז ישנה זכות הפקעה, אפשר להפקיע מיד תוך 24

שעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היו כל מיני הצעות.

שר השיכון מ. כנטוב:

יש נוהג בממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שמעתי את הצעתך. אין נוהג כזה. אין אלה דברים
פרינציפיוניים ודברים של אידיאות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

גם אני רוצה לברר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אומר: אני רוצה לברר מה נעשה במשרד הפנים.
אתה יכול ערער, אחת יכול לומר את חוות-דעתך ולומר איני מקבל את הצעתך, אבל
לא שאתה רוצה לברר אצל מי שעומד מתחתי מה נעשה במשרד המשפטים.

שר העבודה י. אלון:

מה שנוגע לסמכויות המשרדים, זה יבורר. עכשיו

יש רק לבצע את הצד המשפטי.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לפי החוק אין אפשרות להפקיע לשנה.

השר י. ספיר:

להקפיא לשנה אחת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אין דבר כזה בחוק.

השר י. ספיר:

"ולמטרה זו לנקוט באותם האמצעים החוקיים
המאפשרים זאת". המטרה היא הקפאה ולא הפקעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קודם כל אצביע את הצעת שר המשפטים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

עם התיקון. תצביע את התיקון שלי ואז אולי גם
אני אצביע בעד הצעת שר המשפטים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ראשית-כל, צריך להצביע על הצעתו של השר בנטוב,
לדחות את ההצבעה לשבוע ימים.

שר השיכון מ. בנטוב:

זהו נוהג, תמיד נהגנו ככה, הפעם לא.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הצעתו של שר המשפטים באה כדי לעשות סקר על מצב
המקרקעין ועל הבעלות וכדי לרשום לשם שמירה על זכויותיהם של מוסדות ויחידים
שגרו ברובע היהודי עד מלחמת השחרור ואז הוצאו משם.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

זה מה שאיני רוצה להגיד.

שר הבריאות י. ברזילי:

לא נוהגים שוויון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא נוהגים שוויון?

שר הבריאות י. ברזילי:

אמרתי זאת למישהו אחר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם יש עניין מאוד פרינציפיוני, אידיאי ואידיאולוגי, מתווכחים שלוש פעמים. אתם יכולים את הכל לדחות. לזה יש מומחים גדולים, ונוסף לזאת, זה גם נדחה מעצמו. שמענו את התוספת של שר הדתות.

ה צ ב ע ה:

מי בעד התוספת של השר ורהפטיג?

ברוב של 5 קולות מחליטים לדחות את התוספת.

מ ח ל י ט י מ : (א) (ב-8 קולות) לייפות את כותו של שר האוצר להודיע על כוונה לתפיסת חזקה למשך שנה אחת במקרקעין הנכללים בתחומי הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים (לפי המפה השמורה במזכירות הממשלה), לשם עריכת סקר על מצב המקרקעין.

(ב-5;2 קולות נדחית ההצעה, כי בסופה של ההחלטה הנ"ל ייאמר: "לשם עריכת סקר ורישום כדי לשמור על זכויות מוסדות ויחידים שגרו ברובע היהודי ויצאו משם בגירוש בימי מלחמת השחרור").

(ב) לייפות את כוחו של שר האוצר, בהתייעצות עם ראש הממשלה, לפעול בהתאם להחלטה א' דלעיל גם לגבי שטחים אחרים בירושלים.

787. סמכות הממשלה לפי חוק תחנת הכח תל-אביב

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

החוק מחייב לעשות זאת. הבאתי את הדבר לממשלה בשבוע שעבר ואני מציע להצביע על כך היום.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אבל שר המשפטים אינו רוצה להיות בוועדה. יש די ועדות שאני משתתף בהן.

שר העבודה י. אלון:

יש לעניין אספקטים משפטיים.

שר האוצר פ. ספיר:

העניין הזה עבר בכנסת. העניין מסעיר את דעת הקהל. לא יכול להיות שיטפלו בעניין בלי שר המשפטים. יש בעניין אספקטים משפטיים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו מחליטים לפי ההצעה ואחרי-כן תשפיע עליו.

מ ח ל י ט י ם , לייפות את כוחה של ועדת שרים להחליט, בשם הממשלה, בכל הנוגע לביצוע סעיפים מס. 1 ומס. 3 לחוק תחנת הכח תל-אביב, תשכ"ז-1967. הרכב הוועדה: שר הפיתוח - יו"ר, שר הבריאות, שר המשפטים, שר העבודה ושר הפנים.

788. המטבע בגדה המערבית

שר האוצר פ. ספיר:

אם אתם רוצים, אפשר להעביר את זה לוועדת השרים

לעניני כלכלה.

השר מ. בגין:

הממשלה החליטה בענין זה קודם, היא צריכה להחליט

גם עכשיו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר יוסף ספיר שהציע את ההצעה מבקש להעביר זאת

לוועדת השרים.

שר הבריאות י. ברזילי:

בשעתו הוחלט שיהיה גם הדינר וגם הלירה

הישראלית.

שר האוצר פ. ספיר :

שם יתברר העניין.

מ ח ל י ט י ם , לייפות כוחה של ועדת השרים לענייני כלכלה להחליט על ההצעה לתקן החלטה מס. 716(א) של הממשלה מיום כ"ג בתמוז ש"ז (31.7.67) בנדון.

789 . הצעת-חוק המקדמה (מס. 2), תשכ"ז-1967

שר האוצר פ. ספיר :

המדובר הוא בשני דברים טכניים משפטיים בקשר לתקציב. מחר צריך אני לדבר בעניינים אלה בוועדת הכספים של הכנסת. ביום שני צריך להגיש לכנסת הצעות חוקים.

מ ח ל י ט י ם : לאשר את התזכיר ואת הצעת חוק המקדמה, תשכ"ז-1967, ולהגיש את הצעת-החוק לכנסת במושב המיוחד שיתכנס ב-11 בספטמבר ש"ז.

790 . הצעת-חוק מילווה בטחון (תיקון), תשכ"ז-1967

מ ח ל י ט י ם , לאשר את התזכיר ואת הצעת-חוק מילווה בטחון (תיקון), תשכ"ז-1967, ולהגיש את הצעת-החוק לכנסת במושב המיוחד שיתכנס ביום 11 בספטמבר ש"ז.

791 . סלילת כביש מעין-גדי לפשחה

שר העבודה י. אלון:

כאן דרוש אישור עקרוני, לא תקציבי, על התקציב
אדבר עם שר האוצר. המדובר הוא בסלילת כביש מעין-גדי לפשחה באורך 28 ק"מ
בחוף ים-המלח. זה יחבר את צפון ים המלח עם מרכז הארץ, עם דרום ים-המלח ועם
הערבה. זה יהיה כביש חשוב מאוד לתיירות ולהובלה. זה תואם עם קצין הצבא,
המטפל בענייני כבישים, זה בשטח הגדה, צמוד לחוף, אליבא דכל הדעות אנחנו
צריכים לעשות זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה מה שאני אומר, אנחנו עושים חלקים יום-יום
ואיננו מחליטים בעניין הראשי.

שר הבריאות י. ברזילי:

אם כן צריך להחליט.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

על כך ייאמר "נעשה ונחליט".

ראש הממשלה ל. אשכול:

על זה לא נחליט היום.
המשך הדיון נדחה לישיבה הבאה.

שר השיכון מ. בנטוב:

היו ירייות באבו-דיס ואחרי-כן פוצצו שם

ארבעה-חמישה בתים. מה היה שם?

שר הבטחון מ. דיין:

ירו משם, ואחרי-כן מצאו נשק. פוצצנו פעם 4

בתים ואחרי-כן עוד אחד.

שר השיכון מ. בנטוב:

כמה אנשים ירו? אם איש אחד ירה, צריך לפוצץ

חמישה בתים?

שר הבטחון מ. דיין:

ארשום את השאלות ואביא מתי שהוא דין-וחשבון

מפורט. בעצמי איני זוכר בעל-פה את כל הפרטים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עלינו לדבר על השם ירושלים בשידור הערבי. אבל

אם יהיה על זה ויכוח רב, לא נספיק לדון בזאת היום.

שר המשטרה א. ששון:

יהיה ויכוח.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בינתיים זה משתרש.

השר י. גלילי:

יימשך הענין עוד שבוע.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע להעביר לוועדה סעיף י"ז: "פיצויים

לכנסיות שנהרסו או ניזוקו".

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה ב ש ע ה 13:37
